

JUGOSLOVENSKI

ROTAR

BEOGRAD

BROJ 4 • OKTOBAR 1937 G.

Садржај: Четврто писмо гувернера Стевана К. Павловића.

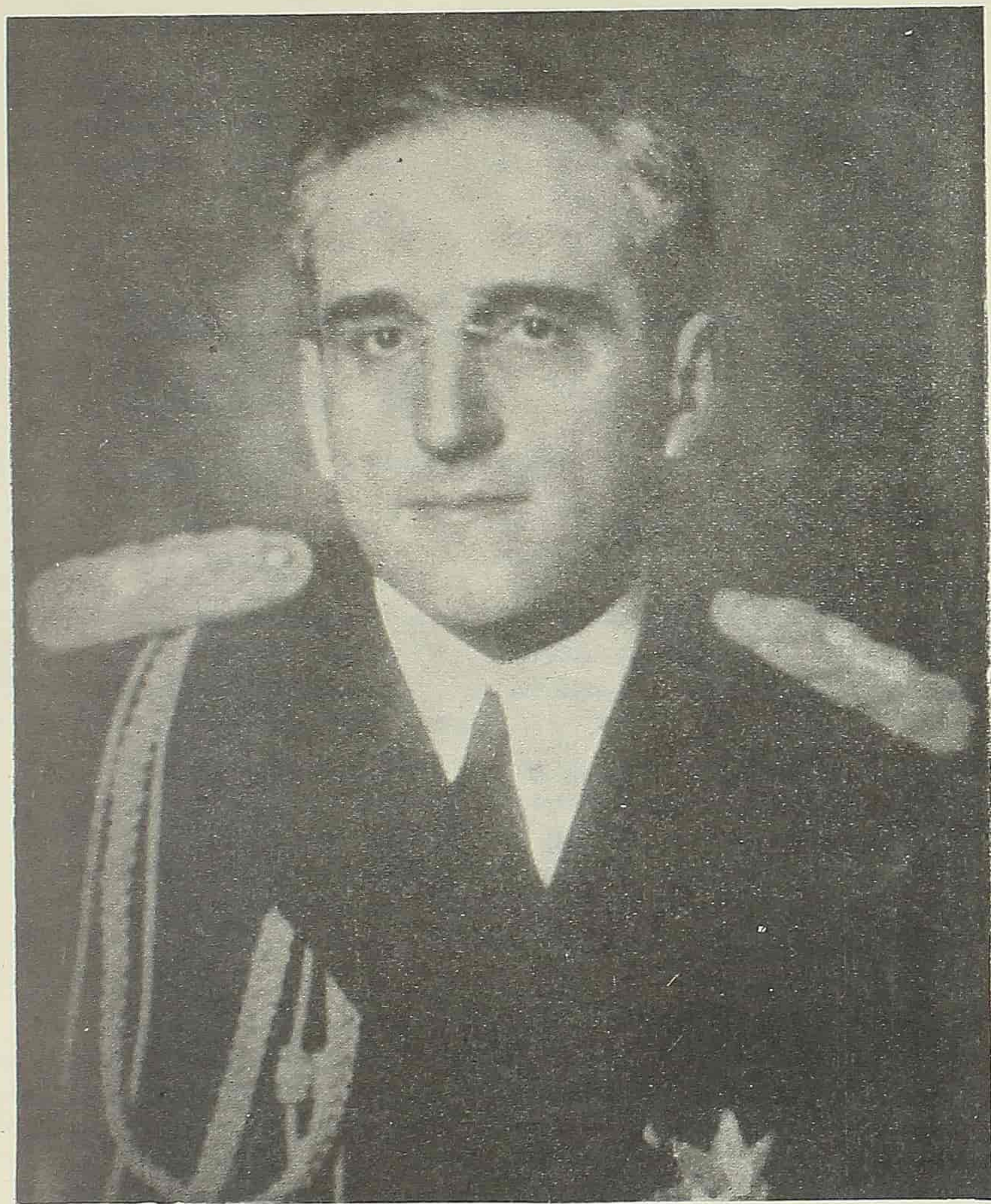
Чланци: Посланица Гувернера Стевана К. Павловића — О трогодишњици смрти Витешког Краља Александра I Ујединитеља од Др. Свет. Михајловића (Р. К. Панчево). — О социјалном старању и васпитању ненормалне деце, од Миодрага В. Матића (Р. К. Ћуприја — Јагодина — Параћин). — Ископавање Царичина града 1937 год. од Др. Влад. Петковића (Р. К. Београд) — Југославија пред Сталним судом Међународне правде у Хагу, из (Р. К. Загреб) — Разлог и начин постајања установа за међународно узајамно разумевање од Др. А. Јелачића (Р. К. Скопље) — Proslava prijema chartera R. K. Ćuprija-Jagodina-Paraćin održana 4 septembra 1937 u prostorijama Palas hotela u Jagodini od J. Pejcha (R. K. Ć.-J.-P.) — Naša socijalno-zdravstvena politika od Dr. Alberta Longhino (R. K. Karlovac)

Iz rotarskog sveta:

Čehoslovačka — 66 distrikt R. I. Vaclav Rudl (Mlada Boleslava).

Iz našeg distrikta:

Promene u članstvu. — Pregled rada naših klubova. — Prisustvo vanje na klupskim sastancima u mesecu septembru 1937

*СЛАВА МУ!
ВЕЧАН МУ СПОМЕН!*

Gl. urednik: STEVANK. PAVLOVIĆ
guverner 77 distrikta R. I. Beograd, Gospodar
Jevremova ulica 39, Telefon broj 24.430

GOD. V

Čekovni račun Jugoslovenske udružene Banke kod Pošt. štedionice u Beogradu br. 51036 / Cena 144 din. godišnje / Pojedini br. staje 12 dinara

IZLAZI KRAJEM SVAKOG MESECA

Četvrto pismo Guvernera 77 Distrikta R. I.

Pretsednicima i tajnicima svih klubova

Beograd, 20 oktobra 1937 g.

Mila braćo,

1. **Rotarska poruka.** Na izmaku svakoga dana upitajmo se jesmo li toga dana ispunili sve svoje dužnosti; da li nam je u svakom pogledu mirna savest? Pa ako nije, nastanimo da nam rezultat idućeg bude bolji od rezultata minulog dana.

2. **Sa novim elanom.** Evo nas na početku druge četvrti nove rotarske godine. Prva je protekla u znaku letnjeg raspusta. Pa ipak bilo je klubova koji su prilježno radili. Ali, bilo ih je koji su i suviše ozbiljno shvatili letovanje i letnji odmor od svakog rada. Nadam se da će, osveženi, sada oduševljeno, sa novim poletom, ući u posao i pristupiti ostvarenju radnoga plana i obilno naknaditi sve ono što se za vreme leta propustilo.

3. **Pretsednik Duperrey u Južnoj Americi.** Šestog septembra Predsednik i gospođa Duperrey stigli su u Rio de Janeiro gde ih je brazilijska vlada primila kao svoje goste. Iz Rio de Janeira su otišli u Montevideo i Buenos-Aires, a zatim prevalili preko brda da posete tri distrikta u Chile, posle čega će otići severno, preko Peru, Ecuadora, Columbije i Venezuele na ostrvo Kubu, odakle idu u Severno-Američke Sjedinjene Države, gde će prvo posetiti R. C. u Washington-u, D. C., zatim Chicago, Ottawa u Kanadi i konačno New York. U Chicagu pored nekoliko dana rada u svojoj kancelariji u sekretarijatu, predsednik Duperrey će prisustvovati sastancima poverenika Rotarskog fonda, finansijskog odbora, investicionog odbora i izvršnog odbora uprave R. I.

G. i gđa Duperrey se ukrcavaju za Francusku na brod Normandie koji polazi iz New York City 10 novembra.

4. **Sastanak Evropskog savetodavnog odbora.** U Zagrebu održan je ovogodišnji sastanak Evropskog savetodavnog odbora. Sednice su držane od 13 do 16 o. m. u hotelu Esplanad. Nažalost ni ja, kao redo-

van član, ni brat Belajlić, kao moj zastupnik, nismo mogli prisustvovati ovom zasedanju. Ja — zbog obolenja od gripa, brat Belajlić — sprečen zvaničnom dužnošću. Sreća te je brat Edo Marković, kao član at-large, bio slobodan i uzeo učešća u ovom sastanku.

5. Englesko izdanje Jugoslov. Rotara. Na prvoj sednici distriktnog veća zaključeno je, shodno odlukama distriktnih konferencija u Dubrovniku (1936) i Skoplju (1937), da se pristupi ostvarenju engleskog izdanja Jugoslov. Rotara. Brat Dr. Ilija Pržić umoljen je da se primi za direktora ovog izdanja i da u savetovanju sa pastguvernerom, br. Dr. Vlad. Belajlićem, preduzme potrebne mere kako bi se što pre došlo do prvoga broja.

6. Zadocnjavanja sa izveštajima. Pokraj svih molbi putem kružnih pisama i u prkos i posebnim opomenama, pojedini mi klubovi šalju veoma dockan i svoje nedeljne, i svoje mesečne i izveštaje o frekvenciji i o radu, za štampanje u Jugoslovenskom Rotaru, a poneki neke uopšte nikako i ne šalju?! Iscrpeo sam sva sretstva koja mi na raspoloženju stoje. I sad se, nemoćan, pitam: šta da radim? Možda oni koji poneke izveštaje nikako ne šalju, kao i oni koji stalno odocnjavaju, imaju i kakvih nepremostivih prepreka i da tu više nije u pitanju samo prosta nehatnost u vršenju dužnosti? Ako je tako, molim da mi se to otvoreno kaže, pa da zajednički potražimo leka. A ako nije, budimo bar ubuduće tačniji. Sve gore pomenute izveštaje treba tako slati da ih ja u Beogradu imam najdalje 8-og izjutra. Inače sam prinuđen ili i sam biti netačan sa svojim izveštajima Središnoj upravi, ili na vreme slati svoje, ali nepotpune, izveštaje, iznoseći u isto vreme i uzrok. Ne bih želeo ni jedno ni drugo, a, uveren sam, ni vi, samnom zajedno.

Odocnjeni izveštaji ne iziskuju ni sekundu manje vremena od na vreme poslanih izveštaja, a koče rad jedne velike administracije. Nepotrebno je trčati. Samo valja na vreme poći.

7. Spremajmo se za San Francisco. Kao što sam već u prošlom pismu napomenuo, ovogodišnja Međunarodna konvencija obaviće se u San Francisco — Kalifornija. Opšta je želja da na ovim Konvencijama učestvuje što veći broj rotara. Na ovim međunarodnim sastancima dolazi se do pravog izražaja rotarskog drugarstva. Tek se na njima dolazi do iscrpnog saznanja rotarskog duha. Nažalost! San Francisco je vrlo daleko, put dugotrajan i veoma skup, a naša finansijska sretstva dosta ograničena i zaposlenost prilično velika. I baš stoga treba izdaleka pomišljati na sve ovo i gledati da naš distrikt i u tome ne izostane iza drugih isto tako udaljenih distrikata. U koliko su teškoće veće, u toliko će biti veća zasluga braće koja uspeju da ih prebrode.

8. Izračunavanje postotka. Primetio sam u izveštajima o frekvenciji da se kod pojedinih klubova potkradaju greške prilikom sračunavanja postotaka prisutnih članova, pa stoga i prosečni postotak, i pojedinih klubova, i celoga distrikta, ne iskazuje se tačno. Ja najbolje znam i osećam kako je pipavo i dosadno ovo sračunavanje, ali se baš zato i mora obratiti najveća pažnja.

9. Izjava blagodarnosti. Primio sam blagodarnost 66-og distrikta R. I. na izjavljeno saučešće prilikom opšte žalosti čehoslovačkog bratškog naroda zbog smrti velikog čehoslovačkog patriote i državnika, opšte cenjenog i voljenog, neumrlog T. G. Masaryka.

10. **Odlikovanja.** Povodom otvaranja nove emisione radio stanice u Makišu, kod Beograda, odlikovani su rotari, braća Voja Petković, predsednik Upravnog odbora i Stevan Vagner, član Upravnog odbora a. d. Radio-Beograd. Radujući se ovom odlikovanju, molim braću da prime moje najlepše čestitke.

11. „**Čehoslovački Rotar**“. U septembarskom broju Čehoslovački Rotar, na dve posebne strane, donosi naporedo velike slike i opširne biografije Predsednika R. I. Morisa Duperrey-a i Guvernera 77 distrikta St. K. Pavlovića.

12. **Sugestije Evropskog sekretarijata.** Primetio sam da se mnogi klubovi ne koriste sugestijama koje im se daju u biltenima Evropskog sekretarijata u Cirihu. U njima je uvek puno korisnih saveta pa ih ne bi trebalo ostavljati neiskorišćene.

13. **Sa Dalekog Istoka.** R. K. Shanghai telegrafiše:

„Potreban nam je novac koji se može i telegrafski poslati na National City Bank — Shanghai. Životne namirnice i odelo mogu se i ovde nabaviti. Lekovi su hitno potrebni. Ako parobrodi ne bi primili pošiljke za Shanghai, pošaljite na adresu Rotary Club Honkong. Distriktni Guverner i predsednik Crvenog krsta dali su svoj pristanak.“

Umoljavaju se klubovi koji bi želeli odazvati se ovoj molbi, da svoje darove šalju neposredno: bilo klubu u Honkong, bilo gore naznačenoj banci u Shanghai-u.

14. **Prijem povelja.** U toku oktobra o. g. primili su povelje ovi klubovi: 2-X u Ruse (Bugarska); 3-X u Plevenu (Bugarska) i 9-X u Trebiću (Čehoslovačka). Radujući se ovom činu šaljem im svoja rotarska čestitanja.

15. **Guvernerska ostavka.** Will Rowe, guverner 187 distrikta R. I., našao je za potrebno dati ostavku na svoj položaj, iz zdravstvenih razloga. Na njegovo mesto izabran je i potvrđen George N. Mathews, 1504 K. Street N. W. — Washington D. C.

16. **Gubljenje članstva.** U Braziliji R. K. Friburgo prestao je biti član R. I. i treba ga brisati iz sviju rotarskih spiskova, kao i R. K. R a y n e — Luisiana.

17. **110 pitanja i odgovora o Rotarstvu.** Skrećem pažnju na ovu brošuru čija bi se sadržina mogla vrlo korisno upotrebiti za popunjavanje programa. Brošura se besplatno dobija od Centralne uprave.

18. **Rasturanje Rotary klubova u Nemačkoj.** Dekretom Nacionalso-cijalističke stranke u Nemačkoj naređeno je svima članovima ove partije da se do 31 decembra o. g. povuku iz Rotarskih klubova. Usled ovoga, kao i zbog objavljenog partijskog neodobravanja izvesnih stvari iz rotarskog programa, bili su prinuđeni nemački Rotari klubovi da podnesu ostavku Rotary Internationali i da se rasture. Na poslovni način pristupaju oni svome nestajanju i svoje odluke u ovom smislu donose obično na svojim redovnim sastancima. Nekoliko je klubova već donelo svoju odluku. I R. K. Slobodne varoši Danzig dao je ostavku i sada pristupa likvidaciji. Distriktni guverner Grille, iz Berlina, podneo je ostavku još 15 oktobra 1937, kao i Otto Kroeger, iz Magdeburga, izvanredni član Evropskog savetodavnog odbora R. I.

Ova odluka nemačkih Rotari klubova da se rasture, u skladu je sa

mišljenjem koje oni imaju o obavezama dobrog građanina prema svojoj zemlji.

Za žaljenje je što su nemački klubovi našli za potrebno da pokidaju veze koje su spajale nemačke Rotare u srdačnom drugarstvu sa Rotarima drugih naroda i što su ostavili po strani u isto vreme i uživanje koje su im pružali nedeljni sastanci njihovih rođenih klubova.

Zbog ove ostavke nemačkih klubova, njihove se adrese imaju brisati iz spiskova pošiljaka svih rotarskih publikacija, mesečnih pisama, klupskih biltena itd.

19. Aktivnost R. K. — Osjek. Evropski sekretar Lester B. Struthers u svome 4-om bulletin-u ističe pohvalan rad osječkog R. K. na potpomaganju osnivanja Zavoda za terapijsko i radiološko lečenje raka u Osjeku, u suradnji R. K. iz Slavenskog Broda, Sombora, Vinkovaca i Vukovara.

20. Nagrada R. K. Novi Sad. U istom broju podvlači se da je R. K. Novi Sad dodelio nagradu od 300 din. jednom učeniku Trgovačke škole za najbolju obradu teme „Poslovi i Moral“ na konkursu ovog kluba.

21. Prisustvovanja na klupskim sastancima. Za prvo tromesečje nove rotaske godine najbolju frekvenciju imali su ovi klubovi:

U julu — Sušak (84.75%), Bačka Topola (82%) i Slavonski Brod (80.55%); u avgustu — Vukovar (92.50%), Bačka Topola (92.24%) i Pančevo (88.79%); u septembru — Bačka Topola (92.19%), Pančevo (90.34%) i Sl. Brod (87.50%).

Najslabiju frekvenciju imali su: u julu — Beograd (47.41%), Skoplje (48.68%) i Stara Kanjiža (59.37%); u avgustu — St. Kanjiža (45.83%), Beograd (49.60%) i Sarajevo (52%); u septembru — Šibenik (52.26%), Sarajevo (54.66%) i Banja Luka (56.66%).

Svima toplo rotarsko pozdravlje.

St. K. Pavlović

guverner 77 distrikta R. I.

Da bi se moglo živeti. Bilo bi i suviše očekivati da će Rotarstvo praviti čudesa. Optimističke nade za donošenje svetskog mira vode samo ka velikom razočarenju. Međutim tačno je i opravdano da osnažujemo svoje napore ubeđenjem da je način dobre volje i međusobnog razumevanja jedini sigurni put za postavljanje naše civilizacije na osnove mira. Vidite članak rotara A. D. Hutton-a, člana R. K. Marion, Virginia, USA, u oktobarskom broju „The Rotarian“.

Robovi mode. Dali čovek nosi suviše mnogo odela, za zdravlje, udobnost i izgled? Kad će se najzad emancipirati od oblika kojima se potčinjava kao rob u toku 500 godina? Tako se pita Hal G. Vermes u septembarskom broju „The Rotarian“.

On pledira da čovek odbaci svoje okove i počne nositi odelo koje bi odgovaralo savremenom životu u aerodinamičnim linijama — još jedan interesantan članak koji ne treba propustiti.

О трогодишњици смрти

Вит. Краља Александра I. Ујединитеља

Реч Д-р Свет. Михајловића, претседника Ротари Клуба Панчево, на седници Клуба од 6 октобра 1937.

Деветог овог месеца навршава се три године од трагичне смрти Витешког Краља Александра I. Ујединитеља.

Сва хумана и патриотска друштва сетиће се тога дана овог великог човека и знаменитог владооца, па бих желео и ја у нашем Ротари Клубу о трогодишњици Његове трагичне смрти да кажем неколико речи искреног признања, поштовања, дивљења и хвале сени Његовој, коме је судбина доделила ту част, да погине на послу изграђивања светскога мира.

Није Га погодио непријатељски куршум, кад је млад и одушевљен предводио у Балканском рату јуначку српску војску, доводећи је до победе.

Није Га покосила смрт, кад је, и неодморивши се честито, излагао Свој живот у светскоме рату надмоћнијем непријатељу, не штедећи нимало Себе и подносећи заједно са Својим народом у повлачењу преко албанских гудура највеће напоре и патње, већ је срећно дочекао плод великих жртава и победоносно ушао у ослобођену и уједињену земљу Свога народа.

Али је неумитна смрт дошла изненада, као гром из ведре неба и уграбила нам Га подмукло из загрљаја великог братског француског народа, где је од најамничке зликовачке руке погинуо, заједно са француским државником Барту-ом, у моменту кад је с њиме сарађивао на изградњи и учвршћењу светскога мира.

Трагичан случај, који баш ми Ротари морамо искрено ожалити и сетити се сваке године тога датума и те мученичке смрти, којој нема сличног примера у историји света. Та краљевска жртва даће нашем народу нову снагу за рад на даљем изграђивању наше отаџбине, а нама Ротарима потстрека за даљи систематски рад на учвршћивању светскога мира.

Јунак без страха, чије је родољубље легендарно, а свест о дужности била тако развијена, строг али праведан, доброг срца, без страсти и порока и у личном породичном животу строго моралан, Он је могао бити носиоц велике идеје, за коју је и живот Свој дао.

Позната чврстина Његове воље и ведрина Његовог духа давале су Му снагу да издржи све напоре, патње и искушења три тешка рата и да се победоносно врати у Своју земљу.

Провео је златну младост у рату, а вративши се победоносно у отаџбину, имао је у једном тешком и судбоносном периоду наше историје стално пуне руке посла, на сређивању мутних прилика у земљи, на стишавању племенских раздора и политичких страсти и на решавању тешких политичких, привредних и друштвених проблема.

Од Свог узвишеног Родитеља васпитан у демократском духу,

Он се у својој владарској раду држао демократских принципа и парламентарног режима годинама и све донде док је поред Његовог краљевског ауторитета у земљи важио ауторитет једног другог великог покојника, Николе Пашића, Његовог поузданог помагача, чије је име значило ауторитет и у земљи и у иностранству и које је име заједно са именом Краља Петра и Александра уткано у историју Ослобођења и Уједињења наше отаџбине.

Партијске се страсти све више распирују. Долази до убиства у Народној Скупштини. Нема више политичког ауторитета и политички људи губе компас и испуштају крмело из руку. Од централиста преко ноћ постају федералисте. Неки желе да се врате на 1918 годину. Иде се расулу. Али Краљ Александар још држи крмело али види и опасности за Своју државу, за коју је са Својом војском поднео толике жртве. Тако долази до 6 јануара 1929 године, када је Краљ Александар, сада више не као уставни Краљ већ као народни Вођ узео сâм крмело у Своје руке и све примио на Своја плећа, укидајући привремено земаљски Устав, политичке странке и парламентарни режим.

Може се данас о шестом јануару имати и подељено мишљење, али једно је сигурно, да су Краља Александра увек руководиле најбоље намере и да је Он, незаклањајући се за одговорне ministre, већ примајући сву одговорност на Себе, дао доказа о Својој политичкој морали и Својој личној храбрости и одважности што Му и противници морају признати.

Политичке се страсти полако стишавају, прилике постепено сређују, ако не парламентарним законима оно Уредбама владе и Краљ делимично враћа политичку слободу народу и враћа до извесне мере парламентарни режим. Али не испушта крмело из руку већ држећи се онога Свога „између Мене и народа не треба да има посредника“, Он и даље задржава улогу народног вође. И поред тога, што му ласкавци доводе у двор „поклонствене депутације“ Он сам лично одлази у народ и то не само у Шумадију већ и у Загреб. Он у главном све руководи и управља и унутарњом и спољном политиком.

У Народној скупштини у први мах још нема праве опозиције и позитивна страна шестојануарског режима и из њега проистеклог парламента јесте доношење многих корисних закона, који изједначају право наших разних правних подручја.

Факт је да је за то кратко време на изједначењу законодавства више урађено него за све време од ослобођења.

Краљ је неуморан и ненапуштајући улогу народног вође, Он на политичкој шах-табли стално напред гура Своју јуначку фигуру, чиме се наравно излаже великим опасностима.

Он се сав залаже да Својој земљи осигура напредак и мир и у ту сврху преговара са Бугарском, Румунијом, Грчком, Турском и у више махова лично иде у иностранство, где се састаје са шефовима држава и вредно ради на учвршћивању светског мира.

Да ли је предосећао да ће Га то стати и живота? Тестамент је написао и, поред пријатељских опомена да се причува, Он храбро иде напред Својој великој циљу. У Марсељу му је лебдела смрт

над главом, али Он ипак насмејан седа у ауто са Барту-ом, да би неколико тренутака доцније мученички завршио Свој радни и плодни живот.

Херој је био и као херој је и погинуо.

Све су то црте, све су ово дела, која морају изазвати признање и дивљење и Његових најљућих противника.

Краљ Александар у многим има сличности са скоро преминулим, али у животу много срећнијим Томашом Масариком. Обоје су борци против неправде и насиља, залажу се за правду, траже истину, раде на светском миру, имају личне храбрости и развијену свест о дужностима и одворности, одликују се политичким и личним моралом, само што је Масарик увек наступао хладно и одмерено као филозоф, а Краљ Александар храбро и оштро као војник.

„Поколења дела суде“ па ће и објективна историја достојно оценити живот и дела Краља Александра I Ујединитеља.

Ми његови савременици пролили смо истинску сузу на Његовом гробу, јер је умро млад, на пољу части а у служби узвишене идеје, за коју се Сав заложиио и Свој живот дао.

Није Он само сахрањен са владарском помпом и краљевским почастима, већ Га је цео народ као народног краља и вођу искрено ожалио и оплакао.

Смрћу Његовом није прекинута веза између Њега и народа, већ ће Он вечно живети у срцима нашим и наших великих савезника, пријатеља Југославије.

Народ из свију крајева отаџбине и после три године Његове смрти одлази на Опленац да се поклони гробу Краља Мученика и да Га залије својим сузама, те се из тог богатог извора напаја његовим духом те оданде одлази окрепљен и очеличен за даљи рад и борбу.

Триумфоваће идеја Витешког Краља Ујединитеља, јер је жртва искупљења била велика.

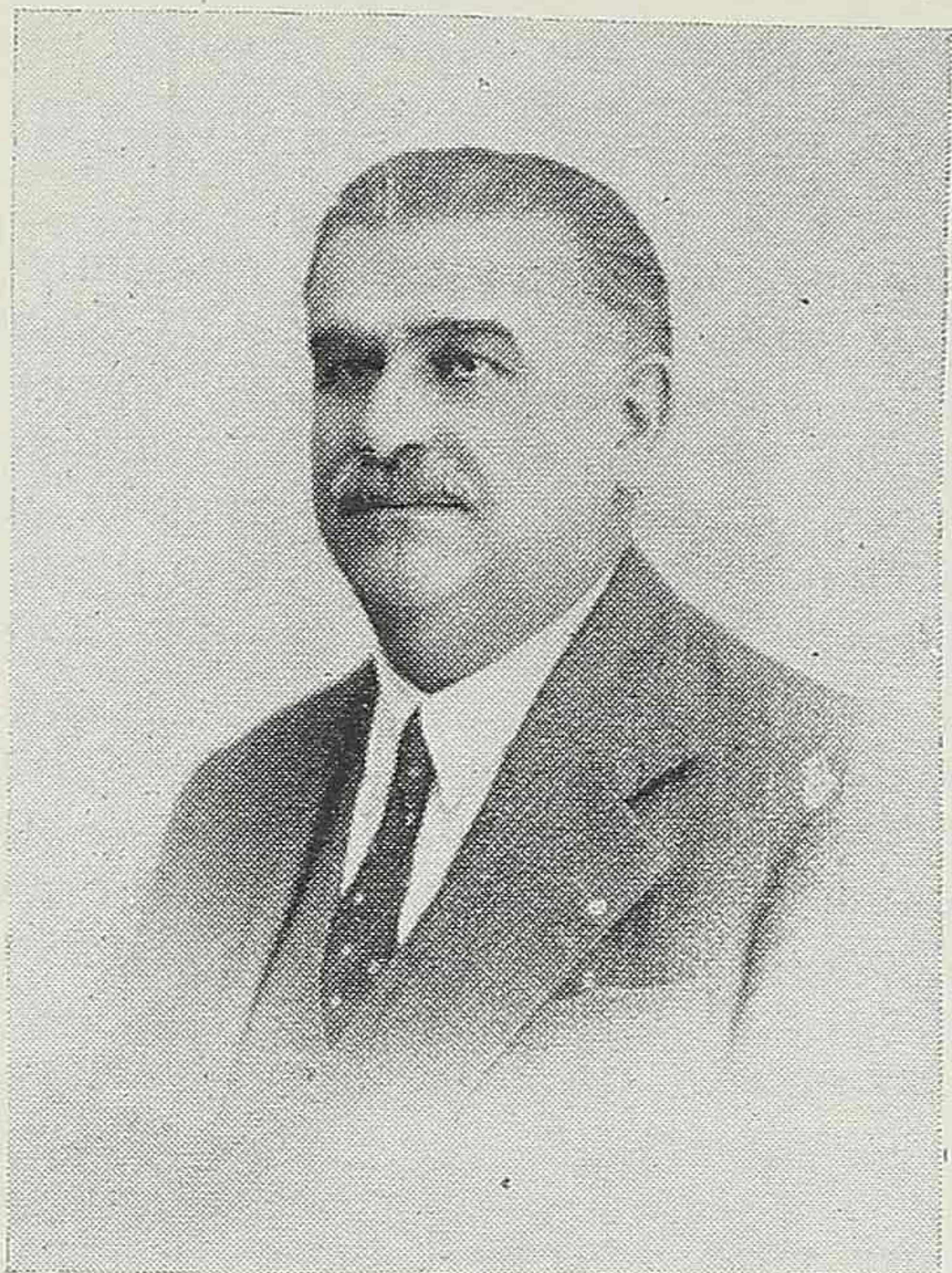
Триумфоваће Његова идеја у напретку нашег народа и отаџбине.

Триумфоваће на делу међународног мира и љубави и у томе циљу ћемо се и ми југословенски ротари сврстати у густе редове око Његовог сина нашег младог Краља Петра II.

А сада да одамо минутом побожног ћутења пошту сени Витешког Краља Александра I Ујединитеља, коме нека је вечна слава и хвала!

Ideal služenja. Rotarstvo je zajednica poslovnih ljudi i raznih zvanja sa težnjom da su za druge korisni u ličnom, poslovnom i društvenom životu kao i u međunarodnim odnosima.

Guverner 84 Distrikta R. I.

Agripa Popescu (dobrotvorna udruženja), Str. Paris 67, Parcul Bonaparte, Bucuresti, Romania. Rođen u Braili, Rumunija, godine 1882, nižu i srednju školu učio u ovom gradu. 1900 otišao u Nemačku gde je učio tehniku na univerzitetu u Charlottenburgu i godine 1908 dobio diplomu tehničkog inženjera. U toku svojih studija proveo je šest meseca u Sjed. Američkim Državama, gde je jedno kratko vreme radio za Western Electric Co. u Chicagu.

1908 vratio se u Rumuniju i radio po svojoj specialnosti u državnoj službi. 1914 otišao je u Sjed. Američke Države kao član jedne vojne misije u New York-u. Od 1915 do 1919 služio je kao član vojne misije u Parizu. U toku ovih godina bio je poslan na nekoliko

meseca u Washington u pratnji prvog Američkim Državama.

Rotar Popescu je profesor poljoprivrednog fakulteta univerziteta u Cluj-u, a bio je upravnik jedne tvornice duvana i direktor Državnog Monopola. Godine 1934 postao je glavni upravnik odgovorne ustanove za upravljanje nekih 24,000 akra zemlje, čiji se prihodi upotrebljavaju za održavanje bolnice sa 500 kreveta, zatim jednog doma staraca, i jedne crkve.

Rotar Popescu je postao član R. K. Bucuresti godine 1930, a godine 1934/35 bio je pretsednik kluba.

Rad na smanjivanju zločina. Za smanjivanje zločina, za poboljšanje životnih prilika nijedna ustanova nije bolje podešena nego sama opština. Ali ova stvar potrebuje vođe, ljude koji inteligentno shvataju problem i koji su borbeno odlučni da ga reše. Milioni mojih saplemenika moraju se samo podstaći pa da odmah shvate svoju individualnu odgovornost i da bespravnoj deci pruže mogućnost obezbeđenja pristojnog života, mogućnost koja bi se mogla uporediti sa onom koju isti saplemenici nastoje dati svojim rođenim sinovima.

O socijalnom staranju i vaspitanju nenormalne dece

Ima danas jedno mučno i teško socijalno pitanje, čije rešenje je neminovnost sadašnjice; postoji jedno bolno mesto našeg društva, koje s nestrpljenjem čeka svoga lekara. To pitanje je socijalno zbrinjavanje i vaspitanje naše nenormalne dece. Njegovu socijalnu važnost i njegovu aktuelnost poznaje dobro svaki pedagoški i socijalni radnik, njegovu moralnu stranu oseća svaki pošten građanin našeg društva. Jer u našoj zemlji ima: 11.536 slepih, dakle onih koji ne poznaju lepotu sunčevog sjaja i divno šarenilo sveta; 16.500 gluvonemih — onih, koji nikada nisu čuli mili glas svoje majke i osetili lepotu pesme i muzike; 40.000 bogaljastih i 30.000 slaboumnih. — Preko 100 hiljada nedužnih osoba čeka pomoći od društva, traži, s pravom traži obrazovanje i osposobljavanje za koristan i dostojanstven ljudski život.

Pre nego što pređemo na taj opravdan zahtev nedužnih ljudi, da se ukratko zadržimo na samom pojmu nenormalna deca. Koja i kakva deca spadaju u ovu kategoriju? Koje su karakteristične telesne i duševne osobine ove dece?

U nenormalnu decu dolaze gluvonema, slepa, slaboumna, sakata, moralno posrnula i tuberkulozna deca.

Nedostatak izvesnog čula kod ove dece — pa bilo to čula vida ili čula sluha — ima veliki uticaj na telesni razvitak deteta.

Mnogo veće posledice ima osustvo nekog čula na duhovni život deteta. Čula su usta za duhovnu hranu. Elementi duhovnog sveta: osećaji, opažaji, konkretne slike i prestave stižu se preko čula. I u koliko više ovih duhovnih elemenata dođe preko čula u čovečju svest, u toliko će biti razvijeniji viši duševni život. Nedostatkom jednog čula smanjuje se broj konkretnih opažanja, iz kojih se stvaraju apstraktne prestave i širi pojmovi. Osustvom čula vida nedostaju kod slepog deteta vizuelni utisci i slike. Kolikogod to značaja ima po duhovni razvitak deteta, biće nam odmah jasno kad znamo, da je vid najvažnije čulo za saznanje i da preko njega stičemo gotovo $\frac{8}{10}$ celokupnog znanja.

Nedostatak čula sluha opet ima za posledicu ne samo gubitak akustičnih osećaja i opažaja, nego i gubitak sposobnosti govora. Nemost je dakle direktna posledica gluvoće. I dete, koje se rodi potpuno normalno, sa svima zdravim čulima, ako u životu usled obolenja i povrege slušnog nerva, slušnog centra u mozgu ili čula sluha izgubi sluh do svoje sedme godine, gubi odmah i sposobnost govora. Međutim gubitkom sposobnosti govora, gubi se jedno od najvažnijih srestava logičkog mišljenja.

Slaboumnom ili duhovno abnormalnom decom nazivamo onu decu, koja su u duhovnom pogledu znatno zaostala od normalne dece ili kod koje postoji izvesna disharmonija jedne ili više psihičkih funkcija s ostalim.

Slaboumna deca pate od velikog broja duševnih i telesnih bolesti, koje po nekad mogu imati i zdrave osobe. Najobičnije su histerija, odnosno nenormalno povećana osetljivost, nervoza, hipohondrija (strah od uobražene bolesti) — hipohonder na pr. uобрази da ima zmiju u

trbuhu i strahuje da će od toga umreti; bolesti fobi (kad deca pate od straha, fiks ideje — bolest od nametljivih prestava (neko na pr. uобрази da će poginuti od groma i čim zagrmi, on beži i krije se ispod kreveta) i t. d.

Kod mnoge abnormalne dece, naročito kod kretena i idiota zakržljale su ili obolele izvesne unutrašnje žlezde (štitna i polne žlezde), te prestanu da luče svoje sekrete, takozvane hormone u krv, zbog čega izmena materije u organizmu postane nepravilna, te stoga opada delatnost nervnog sistema.

Duhovno abnormalna deca, a naročito teži slučajevi, idioti i kreteni, su najbedniji stvorovi, najveći bogalji, često puta nesposobni bez tuđe pomoći da se nahrane i napoje. I osobe manje slaboumne žive vrlo teškim i bednim životom. Svakom su poznati mnogi prosjaci, ubožaci, Stankovićeви „božji ljudi“, koji se potucaju od crkvenih vrata do ulaza u groblje i koji su često puta predmet vulgarnih viceva i grubih šala neozbiljnih ljudi.

U abnormalne ljude spadaju psihoapatične osobe, koje sačinjavaju veliku grupu abnormalnih, koji zbog svoje psihičke inferiornosti trpe u životu ili pak zbog njih trpi ljudsko društvo. Od njih se liferuje najveći broj moralno posrnulih i palih žena i ljudi.

U nenormalne osobe dolaze dalje i sakata deca, koja imaju neki urođeni ili stečeni telesni nedostatak. Taj telesni nedostatak ima svoga negativnog uticaja na duhovni, a naročito na moralni život deteta.

Zapitajmo se sada, koji su glavni uzroci telesnih, duhovnih i moralnih nedostataka kod dece?

Uzroci nenormalnosti kod dece mogu biti dvojaki: patološko nasleđe i razne bolesti i povrede u životu.

Nauka je utvrdila neospornu istinu, da je patološko nasleđe najvažniji činilac u pojavi nenormalnih stanja kod dece. Glavni uzroci bolesnog nasleđa su organska slabost roditelja, tuberkuloza, sifilis, alkoholizam, nervna poremećenost i krvno srostvo.

Ali u našem užurbanom i nervoznom vremenu retko ima potpuno normalnih porodica, koje su bez izvesnih patoloških dispozicija, različite intenzivnosti. Ako se sada spoje dve osobe, koje pripadaju istoj grupi, upravo koje imaju iste patološke dispozicije, izlažu svoje potomstvo opasnosti, da na njega prenesu u potenciranoj meri svoje nasledne bolesti i mane. U brakovima, koji su sklopljeni između nesrodnika, mogućnost sastavljanja istih naslednih mana je mnogo manja. Dr. Jean Demor, istaknuti naučnik i profesor univerziteta u Belgiji, navodi nam jedan karakterističan primer za štetnost sklapanja brakova između srodnika. Neke opštine u podnožju Pireneja bile su ranije potpuno cdvojene od sveta; stoga su tamo brakovi zaključivani između krvnih srodnika, pripadnika iste opštine. Rezultati ovih brakova su ogroman broj maloumne, slepe, gluvoneme dece i epileptičara.

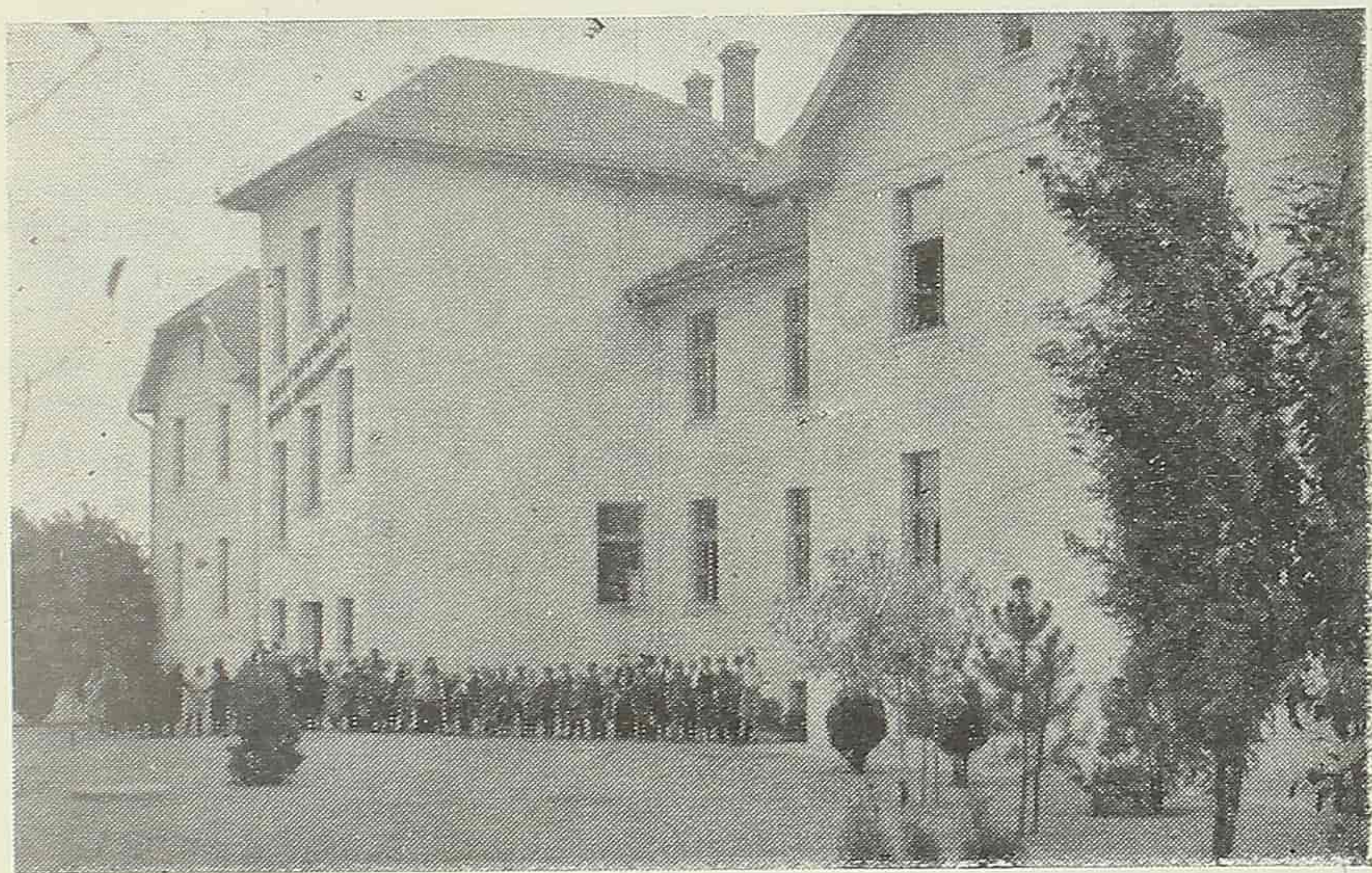
Sem opterećenog nasleđa, uzroci izvesnih duševnih i telesnih nenormalnosti mogu biti razne povrede izvesnih čula i centara nervnog sistema, a zatim razne infekciozne bolesti, koje deca preleže u ranom detinjstvu. Samo ovde treba istaći, da će se izvesne psihičke i telesne nenormalnosti kao posledice ovih bolesti mnogo pre pojaviti kod dece

s nasleđenim patološkim dispozicijama, nego kod dece zdravih dispozicija.

A sad ukratko da pregledamo sudbinu ove nenormalne dece u prošlosti.

Ta sudbina nije nimalo zavidna. U najstarijim vremenima ljudi su ovu decu ubijali. Ubijanje nenormalne dece bila je dužnost roditelja i javnih funkcionera i prestavnika vlasti. Poznat je primer bacanja takve dece s planine Tajgeta kod Špartanaca, koji su i zakonom ovu stvar bili regulisali.

Docnije, u srednjem veku, u koliko su nenormalne osobe bile pošteđene ove strašne kazne za svoj nedug, bile su izložene strahovitoj moralnoj i fizičkoj bedi. I hrišćanska crkva nije mnogo učinila za popravku njihove sudbine, ma da je njen osnivač Hristos dao ozdravljenjem slepih, gluvonemih i sakatih divan primer, s kakvom ljubavlju i strpljenjem treba prema njima da se ophodimo. Isto tako u pravnom pogledu oni su kroz sva ranija vremena bili obespravljeni. Po Justini-

Dom za gluvoneme u Jagodini

janovom zakonu nenormalni ljudi nisu mogli biti punopravni građani.

I kod necivilizovanih i polucivilizovanih naroda u današnjem vremenu ubijanje nenormalne dece je obična pojava.

Zapitajmo se sada, kakav je pak položaj nenormalnog deteta u današnjem dobu i u današnjem društvu?

Istina, da je ljudsko društvo u svome shvatanju i osećanju prema nenormalnim osobama znatno napredovalo. Više se ove osobe ne ubijaju, prema njima se ne oseća ona odvratnost. Ali s obzirom na napredak, koji je učinjen na svima drugim oblastima kulturnog i socijalnog života, na ovom polju — polju socijalnog staranja i zbrinjavanja nenormalne dece i ljudi, malo je urađeno. Ni danas se kod prosvetljenih ljudi, a u narodnoj masi još manje, ne oseća i ne shvata potreba rada u ovom pravcu. Još uvek preovlađuje zabluda, da su slepi, gluvonemi,

sakati i maloumni nesposobni za produktivan i koristan život. Stoga je njihov život bedan, žalostan i moralno ponižen isto onako, kako je to bilo u ranijim vremenima. Još uvek je glavno zanimanje ovih stvorova prošnja, ta najveća moralna mrlja i sramota našeg civilizovanog društva. Ostavljeni sebi samima, oni žive životom, koji ih lišava svakog ljudskog dostojanstva. I zaista njihovo je obličje ljudsko, njihova je duša ljudska, njihovi bolovi i patnje su ljudske, ali njihov život nije ljudski.

Pošto većina ove dece vodi poreklo od roditelja nižih socijalnih klasa, to ona sobom donose na svet dvostruku nesreću: da se pate i muče zbog svojih neduga i teških materijalnih okolnosti roditelja, i da sama budu jedan njihov težak balast. Uopšte nenormalna deca u našem društvu su dvostruka pastorčad: pastorčad prirode i pastorčad društva.

No da li ona stvarno zaslužuju tu sudbinu, da su bez nade na pomilovanje osuđena na jedan prividan život, život koji nije smrt, ali je sto puta gori od smrti? Drugim rečima, da li se ta deca mogu obrazovati i stvoriti korisnim i moralnim građanima? Da li se društvo može osloboditi moralne sramote, da njegovi članovi žive od prošnje?

Na ova pitanja ja ću odgovoriti potvrdno. A da bi svoj odgovor potkrepio pozitivnim faktima, pokušaću prvo da dokažem mogućnosti vaspitanja nenormalne dece, zatim ću ukratko izneti kulturne i privredne razloge o potrebi školovanja i zbrinjavanja ove dece.

Iz našeg izlaganja izlazi, da je nenormalno dete oštećeno u izvesnim svojim psihičkim i telesnim funkcijama, upravo da je duševni život i telesni razvitak takvog deteta siromašniji i neznatniji od života normalnog deteta. Utvrđujući tu činjenicu nameće nam se jedno važno pitanje: pa da li je onda moguće vaspitati i obrazovati takvo dete, da li se uopšte može takvo dete učiniti korisnim, moralnim i građanski upotrebljivim članom ljudske zajednice, ili su pre u pravu stari narodi i današnja necivilizovana azijska i afrička plemena, koja veruju da su nenormalni ljudi nepopravljivi i građanski neupotrebivi.

Na ovo važno i sudbonosno pitanje po nenormalne ljude odgovorile su nauka i pedagoška praksa u njihovu korist. Nauka nam je istakla biološke činjenice, kojima se utvrđuje mogućnost vaspitanja i obrazovanja nenormalnih osoba.

Naučnim opitima je dokazano, da organ koji ne radi, slabi i najzad propada. Tako znatno oslabi ruka, koja je sedam nedelja bila nepokretno nošena u zavoju; njeni mišići usled nekretanja se zgrče i oslabe. Nasuprot tome vidimo, da radom i vežbanjem neobično raste i napreduje snaga organa, koji rade. Ta važna činjenica se odnosi na svaki organski sistem, pa stoga važi i za fiziologiju nerava. I nervni sistem, ako je izložen postrecima s polja, razvija se i usavršava. Ovo nam potvrđuju i izvesni opiti, izvršeni na životinjama. Kada se kućetu, koje se tek okotilo, potpuno zatvori jedno oko, a drugo ostavi nedirnutu, videće se posle nekoliko meseci pri ispitivanju vidnog centra u mozgu, da ćelije u mozgu, koje su u vezi s otvorenim okom, imaju mnoge i raznovrsne čvoriće, dok su one druge još u prvobitnom stanju, i imaju iste odlike kao u momentu rađanja. Taj opit je jasan i dokazuje, da se nervni elementi mogu samo onda razviti, kad su aktivni

i mogu primati ono, što se u nauci zove funkcionalna nadražljivost. Dakle ovde možemo izvesti zaključak, da je za usavršavanje nervnih ćelija potrebno vežbanje. A sa usavršavanjem nervnih ćelija usavršava se i psihički život. Pošto se izgradnja nervnog sistema kod čoveka završava tek u petnaestoj ili osamnaestoj godini, ćelije su do toga doba pod uticajem funkcionalne nadražljivosti, t. j. pod uticajem vaspitanja i obrazovanja.

Prilikom svoga bavljenja u Češkoj i Nemačkoj imao sam sreću da obiđem i vidim nekoliko zavoda za sakatu decu. Tamo sam doživeo jedno veliko iznenađenje. Pokazana su mi teško sakata deca, kod koje su se pomoću sistematskog vežbanja izvesnih mišića i članaka popravile nenormalnosti i nepravilni pokreti pojedinih delova tela učinili harmoničnim i pravilnim. I onda zašto se u psihičkoj oblasti ne bi postigao isti rezultat, kao što je to u oblasti organskih pokreta? Psihofiziološke funkcije svih naših organa, naročito našeg nervnog aparata zavise od postreka, koji dolaze od delatnosti tih organa. Naš psihički život nije uostalom ništa drugo, nego poslednji rezultat rada svih tkiva i našeg nervnog sistema. — I onda, ko može reći, da vaspitanjem ne možemo uticati na popravljavanje psihičkih i telesnih nenormalnosti.

Drugi dokaz su rezultati specijalnih škola i zavoda za nenormalnu decu u kulturnim zemljama. Da uzmemo jedan primer za najteže nenormalnu decu, primer s idiotima. U Belgiji postoji jedan takav zavod za tu decu. Rezultati sedmogodišnjeg vaspitanja jedne generacije idio-ta bili su ovi: 20% ovih nedužnika vraćeno je kući, osposobljeno da zarađuju sebi hleb, 10% naučilo je komplikovanije zanate, koji su im takođe obezbeđivali egzistenciju, 4% bilo je zaposleno u nekim lakšim zanimanjima, 20% vraćeno je porodicama kao nepopravljivi, a ostali su upućeni u azile i radionice za idiote.

Rezultati ovih specijalnih škola nisu povoljni samo u intelektualnom i telesnom, nego i u moralnom pogledu. Vaspitni zavodi za moralno popravljavanje u Čehoslovačkoj, Belgiji, Nemačkoj, Engleskoj i svima drugim kulturnim zemljama pokazali su, da je organizam ljudski pokretljiv i elastičan u svima pravcima pa i u moralnom. Mnoga nedisciplinovana i neobuzdana deca, a zatim deca sa zločinačkim naklonostima i već umrljana raznovrsnim porocima, prestupima i zločinima, našla su svoje srećno mesto u ovim zavodima, odakle su posle vraćena kao uredni i solidni građani.

Moram priznati, da ni vaspitanje nije u svima slučajevima svemoćno. Ima primera koji potvrđuju, da su sav trud, svi naponi i metode vaspitača uzaludni. No srećom, ti primeri su izuzeci.

Pošto smo na taj način pokazali mogućnost vaspitanja nenormalne dece, da se ukratko osvrnemo na organizaciju ovih škola.

Škole za nenormalnu decu nazivaju se specijalne škole. Te škole imaju u glavnom isti vaspitni cilj kao i škole za normalnu decu s razlikom u programima, nastavnim metodama i tehničkim uređenjem. Tu se teži da nenormalna deca postignu maksimum znanja i umenja, koja će im pomoći, da docnije u životu obezbede svoje izdržavanje i vrate društvu bar onoliko, koliko je utrošeno na njihovo školovanje.

Osnovne škole za gluvonemu, slepu, sakatu i moralno posrnulu decu;

osnovne škole za tuberkuloznu, škrofuloznu i tuberkulozom ugroženu decu;

pomoćna ili specijalna škola za lakše slaboumnu decu;
zavodi za debilnu decu i idiote.

Ove škole se obično osnivaju na internatskoj osnovi. U izvesnim slučajevima praktikuje se i eksternatska nastava i vaspitanje.

Nastavu i vaspitanje u ovim školama izvode stručno spremljeni učitelji na principu individualnosti i principu radne škole.

Škola za nenormalne, gde bi se izvodila samo nastava i vaspitanje, ne znači i završno staranje o ovoj deci. Naprotiv, tek po školskoj obavezi nastaje pitanje: kuda sa tom decom? Često je to bezizlazna situacija roditelja, kada treba da reše o budućnosti svoga nenormalnog deteta. Zanatlije, trgovci i drugi privrednici imaju dovoljan izbor šegrta među normalnom decom, te se ustežu da prime nenormalno dete. Stoga će najbolje rešenje toga pitanja — pitanja profesionalnog obrazovanja nenormalne dece — biti, ako se uz školu otvore radionice, kao što je to slučaj kod Doma slepih „Kralja Aleksandra I” u Zemunu i Doma gluvonemih u Jagodini.

Iz tako uređenih zavoda nenormalna deca će izaći kao korisni ljudi. Mnogi od njih će se istaći iznad prosečnih normalnih ljudi i postati primerni članovi društva. Primera u tom pogledu imamo dosta i kod nas i na strani. U Domu gluvonemih u Jagodini za tri godine položilo je 80 pitomaca svoje završne školske i kalfenske ispite s odličnim uspehom. Iz vođene evidencije uprave Doma o otpuštenim pitomcima vidi se, da su svi oni odmah zaposleni, i da njihovi poslodavci imaju najlepše mišljenje o njihovoj zanatskoj spremi i građanskom vladanju.

Mnogi slepi i gluvonemi ljudi istakli su se ne samo na polju privrede, nego i u oblasti duhovnog i kulturnog života. Primer slepo gluvoneme Jelene Kelerove, žene fakultetskog obrazovanja i pisca velikog broja umetničkih spisa; primer slepog Piera Vilea, prof. univerziteta u Kanu i velikog psihologa i pedagoga slepih, zatim Dr. Karla Štrela, osnivača i rektora univerziteta u Marburgu, slepog doktora filozofije Italijana Ernesta Solerija, slepog i gluvonemog Švedanina Helar-da Tilandera, urednika jednog internacionalnog esperantskog časopisa za slepe, i mnogi drugi primeri dokazuju, da su slepi sposobni ne samo da koriste kulturna dobra, nego i da ih povećavaju i množe. Tako isto visoka škola za gluvoneme Dr. Galodeta u New Yorku, koja postoji više od 40 godina, i koja svojom organizacijom i tehničkim uređenjem predstavlja jedan od najmodernijih vaspitnih zavoda u svetu, izbacila je nekoliko stotina gluvonemih učitelja, lekara, arhitekta, inženjera i privrednika, od kojih mnogi nose doktorske titule i ističu se u mnogim oblastima kulturnog i duhovnog života.

Kulturni zahtevi današnjice ističu potrebu, da svi ljudi, bez obzira na njihove telesne i duševne sposobnosti napreduju u svome obrazovanju s napretkom i potrebama doba. Interes je kulture celokupnog naroda i čovečanstva, da se ne samo zdrava deca, nego i nenormalna, vaspitaju i osposobe za uživanje i korišćenje plodova civilizacije, i da sa svoje strane sa svojim moćima i sposobnostima doprinesu i dadu svoju leptu za dalji napredak i usavršavanje kulturnog života.

Potrebu zbrinjavanja dece i njihovog obrazovanja diktuju ne samo kulturni, moralni i humani obziri, nego i narodno privredni interesi. Iz narodne ekonomije poznato je, da čovek počinje privređivati tek od petnaeste godine. Čovek je dalje produktivan samo do izvesnog doba (od prilike do 60 i 70 godine). Doba od rođenja pa do petnaeste godine i doba od šesdesete i sedamdesete godine pa do smrti smatraju se za neproduktivne periode ljudskog života. Nenormalna deca pak bez stručnog školovanja i obrazovanja ostaju neproduktivna kroz ceo život. Neproduktivne članove moraju hraniti i izdržavati produktivni. Blagostanje naroda je dakle u toliko veće, što je manji broj nenormalnih, koji su za proizvodnju nesposobni, ili drugim rečima, moralni ljudi imaju interesa, da se nenormalna mladež školuje i učini produktivnom i korisnom.

Dalje nenormalne osobe, nezbrinute u specijalnim zavodima i nevaspitane u stručnim školama, predstavljaju danas stalne opasnosti po društvo: svojim nedelima i svojim nasleđenim zločinačkim dispozicijama mogu svojoj okolini prouzrokovati mnogo nesreće. Mnogobrojnim ispitivanjima utvrđena je veza između mnogih duševnih mana i zločina. Puno ima slaboumnih osoba, kod kojih se javlja velika zakržljalost ili potpun nedostatak moralnih osećanja i prestava.

Stoga zahtev za socijalnim staranjem o nenormalnoj deci nije samo zahtev saosećanja, humanosti, hrišćanske ljubavi, i zahtev iz kulturno privrednih razloga, već u isto vreme zahtev samoodbrane društva, da se pobrine za dovoljni broj ovih specijalnih i stručnih ustanova isto onako, kao što se stara za škole i kulturne ustanove za normalnu decu. Jer u koliko se bude više trošilo na škole za nenormalnu decu, u toliko će biti veća ušteda na podizanju i izdržavanju tamnica. I merodavni faktori moraju jednom prihvatiti neospornu istinu, da su investicije na škole i ove humane i socijalne ustanove najrentabilnije investicije društva.

Miodrag V. Matić

(R. K. Ćuprija—Jagodina—Paraćin)

Ископавање Царичина града 1937 год.

Д-р Влад. Петковић (Р. К. Београд)

Приликом ископавања прошле године откривена је једна врло интересантна црква базиликалнога облика, која по својим димензијама долази у ред највећих цркава у хришћанском свету.

Ове године ископавано је јужно и северно од ове велике базилике.

Јужно су откривене две грађевине. Она источна има врло необичан облик. Њена основа је у облику четворолиста уписаног у квадрату са нарочито наглашеним централним простором, изнад кога се сводило кубе. Кубе, које се опирало на четири снажна стуба, било је са све четири стране подупрто „конхима“, остављајући у угловима квадрата четири споредна четворокутна простора. Че-

тири конхе, зракасто поређане око простора кубета, чиниле су могућним приступ са све четири стране средини зграде, која је маркирана једним отвором у облику крста, инкрустираним мраморним плочама. Ту су могле бити смештене неке свете реликвије, изнад којих се дизао олтар, а могао је ту бити постављен и саркофаг какве знамените личности, која је била проглашена за свету. Ова би зграда, према томе, представљала пре какав маузолеј или т. з. мартирон, т. ј. цркву, која је чувала какве свете реликвије, него ли баптистериум. Улаз у ову зграду налази се на западној страни поред које је био један отворен портикус, који је комуницирао са великом базиликом. Пôд ове зграде покривен је мозаицима доста добро очуваним. Мозаици показују орнаменте геометриског карактера са мотивима биљним у облику лишћа и цвећа и са мотивима зооморфним, показујући представе јелена, зеца, коња, тица, октопода. Нарочито су пуне израза представе зеца и коња у галопу.

Форма основе ове зграде представља нешто сасвим необично у средњевековној архитектури Балкана, отуда је њено откриће права сензација у науци. Таква форма наћи ће се у Јерменској у

Mozaik
u mauzoleju

цркви св. апостола у граду Ани, а као аналогија могла би се узети и црква San Lorenzo у Милану у Италији са њеним абсидама у облику четворолиста, која је чинила саставни део једне царске палате.

Западно од ове зграде обнажена је у главним линијама једна грађевина која није још потпуно рашчишћена, али која прави утисак једне црквене грађевине. Њена олтарска абсида на И. тространа је и споља и изнутра. Многобројне мозаичне коцкице, пронађене у њој, сведочиле би, да су њени зидови били покривени мозаицима.

Северно од велике базилике откопавана је једна колосална грађевина са великим бројем просторија. Међу овима се нарочито истиче једна просторија врло великих димензија, у којој је нађено фрагмената подних мозаика, сликаног малтера и оловног по-

крова. Она би правила утисак неке свечане дворнице, у којој су могли бити држани црквени сабори. У том случају ова грађевина могла би представљати двор у коме је становао архиепископ, откривање дефинитивно ове грађевине резервисано је за идућу годину.

Све ове споменуте грађевине опасане су бедемима, који на сва четири угла показују куле. Капија је била на источној страни. Бедеми са реченим грађевинама обухватају највишу терасу брега, на коме лежи Царичин Град и чине једну импозантну целину, која има доминантан положај изнад комплекса грађевина, расутих по падинама брега.

Mozaik i kapitel u mauzoleju

Над Царичиним Градом лебди још непрестано једна велика мистерија и ми не знамо, како се звао овај град, који данас носи тако поетично име. На жалост, до сада није још пронађен никакав натпис. Ја сам још пре 25 год. поставио хипотезу, да овде ваља тражити чувени град Justiniana Prima, који је у VI веку у месту свога рођења подигао чувени цар византиски Јустинијан. Византиски писци веле, да се Јустинијан родио у околини Ниша, па би вероватније било тражити место рођења његова овде, него код Скопља, како се мисли данас у науци. Савременик Јустинијанов, писац Прокопије, у своме чувеноме делу о грађевинској делатности Јустинијана, вели, да је Јустинијан у овоме граду, поред

других многобројних грађевина, подигао и више Божјих храмова. До сада већ откривене три цркве и грађевине потврђивале би ове речи Прокопијеве. Ну било да се у овоме насељу крије, како ја мислим, славни град Јустинијана Прима, било да он носи какво друго, нама још непознато, име, оно се већ сада оцртава као археолошки локалитет првога реда од врло великога интернационалнога значаја. Досадашња открића у Царичином Граду имају огроман научни значај. Излази на видело дана једно врло велико рано византиско насеље из доба цара Јустинијана (VI век) које отвара сасвим нове хоризонте научноме истраживању.

Ове године ископавање је трајало нешто више од месец дана. Било је запослено просечно 80 радника. За речено време избачено је око 10.000 вагонета земље.

Врло је утешна појава, што се за ово ископавање испољио интерес са више страна. Мени је нарочито пријатно да истакнем, да су многа браћа ротари пружили помоћ С. К. Академији, у име које сам ја вршио ово ископавање! Брат Д. Летица, мин. финансија, брат Д. Стошовић, мин. просвете, брат Д-р М. Радосављевић, гувернер Нар. Банке, брат Тома Максимовић генерални директор творнице Бата у Борову код Вуковара, брат Марковић, ротар из Париза задужили су на тај начин много науку својим културним подвизима.

Jugoslavija pred Stalnim sudom Međunarodne pravde u Hagu

Брат др. Zoričić у уводу понajприје износи кратак историјат члана 250 Трианонског уговора о миру на основу кога је Мађарска ospo-равала државима Male Antante право да своју аграрну реформу proteг-ну и на veleposjede мађарских држављана. Члан 250 забрањује kon-фискацију, односно ликвидацију, имовине мађарских држављана, па је Мађарска zeuzela становиште да и експроприација veleposjeda по аграр-ној реформи значи такову забранјену конфискацију односно ликвидацију. Становиште држава Male Antante nasuprof било је то да се чл. 250 одно-си искључиво на мјере конфискације или ликвидације donesene у vezi са ratом protiv непријатељских држављана, па да се зато никакo не може proteгнути на аграрне реформе, које су закони социјалне нарави те po-гађају једнако veleposjede vlastitih као и туђих држављана. Kad би се prihvatilo мађарско становиште, ovakovim би се тумачењем чл. 250 Трианонског уговора ograničio суверенитет држава Male Antante и stvo-rio privilegirani положај искључиво за мађарске држављане naprama svима осталима, тако те би то било veoma nalik на nekadaшnje kapitulaci-је. Iz ovih је razloga najpriје Rumunjska povukla svoga суca из мје-шовитог Rumunjsko-Mađарског arbitражног суда, uslijed чега је спор по Мађарској био iznesen пред savjet Друштва народа.

Predavač износи разне peripetije тога спора све док nije doшло до

konferencija u Hagu i Parizu, koje su dovele do t. zv. Pariških utanačenja (Accords de Paris).

Razloživši osnutak i svrhu tim utanačenjima stvorenog agrarnog fonda (Fond A) i posebnog fonda B, prikazuje kako se na taj način udovoljilo stanovištima koliko država Male Antante, koje su se kratile da mađarskim veleposjednicima za njihovu zemlju plate više nego što to u ime odštete određuju njihovi agrarni zakoni, toliko i stanovištu Mađarske, koja je tražila za svoje podanike isplatu veće vrijednosti zemalja. Tu razliku vrijednosti odštete imao je platiti Fond A i to iz sredstava određenih u Pariškim utanačenjima. Sredstva se sastoje prema tim utanačenjima iz veoma visokih svota reparacija, što ih je Mađarska dugovala po ugovorima o miru Belgiji, Francuskoj, Engleskoj, Italiji, Japanu i Portugalu znatan broj milijuna zlatnih kruna a koje su tražbine ove države ustupile fondu A, dalje iz anuiteta Mađarske na osnovu specijalnih njenih dugovanja, iz reparacija Bugarske, što ih ova duguje aliiranim državama, koje su i te tražbine ustupile fondu A, te konačno iz specijalnih doprinosa Francuske, Engleske i Italije. Države Male Antante imale su platiti jedino svoje t. zv. lokalne odštete, t. j. one, koje za eksproprijirane zemlje određuje njihovo agrarno zakonodavstvo, a platež imao se provesti tako, da Jugoslavija i Rumunjska plaćaju godišnje stalnu unapred određenu globalnu svotu, dok je Čehoslovačka preuzela da te lokalne odštete isplati neposredno svojim interesentima. Tu treba napomenuti da su gorenavedene države pristale da svoje tražbine ustupe Fondu A jer se u to vrijeme radilo o potpisu Youngovog plana a države Male Antante nisu htjele potpisati taj plan, kojim su gubile velike iznose reparacija, dok im se ne bi dala garancija i u pogledu golemih odšteta, što ih je Mađarska tražila za svoje veleposjednike. Već razmjerno kratko vrijeme nakon sklapanja Pariških utanačenja došlo je ponovno do spora s Mađarskom, jer je ova počela tražiti od Jugoslavije da svim onim mađarskim državljanima, koji ne budu priznati na račun fonda A bilo s toga, što im je zahtjev radi zakašnjenja ili drugog kojeg razloga po mješovitom arbitražnom sudu odbijen, bilo s toga, što zahtjeva u opće nisu ni stavili, plati izravno odštete. Jugoslavija odbila je te zahtjeve navodeći, da je ona Pariškim utanačenjima obvezana plaćati Fondu A globalne anuitete i da prema tome nema nikakove obveze prema mađarskim državljanima izravno, jer utanačenja izričito substituiraju Fond A državama Male Antante.

Predavač prikazuje razvoj spora te konačnu fazu pred Stalnim sudom Međunarodne Pravde u Hagu. Tom prilikom naglašava da je osobito sretan što može utvrditi, da je zastupnik Jugoslavije Dr. Slavko Stojković, sekretar Ministarstva inostranih poslova, branio jugoslavenšku tezu dubokim pravnim znanjem, u izvrsnom francuskom stilu i — a to je osobito važno — sa veoma mnogo takta, što je obzirom na neobično oštri i često direktno uvredljivi nastup mađarskog zastupnika, ministra Gajzago-a, bilo vrlo teško i pribavilo našem zastupniku simpatije suda. Ovaj nastup D-ra Stojkovića bio nam je na čast pa predavač izriče nadu da će ovaj neobično spremni mladi pravnik polučiti sjajnu karijeru, koja odgovara njegovim dokazanim odličnim sposobnostima.

Navodeći da je vijećanje suda trajalo preko četiri sedmice predavač ističe da o tome vijećanju dakako ne može govoriti, jer je vijećanje tajno. Glavno je da je presuda suda, donesena sa 8 : 6 glasova u cijelosti usvojila jugoslavensku tezu i lišila našu državu svake obveze da za agrarnom reformom izvlaštenu zemlju mađarskih podanika plati ma šta drugo do li anuitete predviđene Pariškim utanačenjima.

Na zaključku svoga prikaza Dr. Zoričić pokraj pravnog spominje i faktično stanje, koje se u kratko daje karakterizirati time, da mađarski državljani, jedini u svijetu, ne dobivaju stvarno nikakove odštete za svoju zemlju. To s razloga što je sama Mađarska sa ostalim državama sklopila utanačenja o moratoriju (moratorij lozanski) i ne plaća ništa Fondu A, a prema tome dakako ne plaćaju ni drugi, izuzev jedino Jugoslavija i Rumunjska, koje se tačno drže utanačenja i plaćaju svoje anuitete. No ovi su anuiteti po posebnim obračunima, u koje bi bilo teško ovdje ulaziti, a koje osiguravaju za svaku povraćenu zemlju stanoviti odbitak od anuiteta, danas veoma spali, tako da Jugoslavija plaća tek nešto preko 350.000 zlatnih kruna godišnje. Kraj ovakovog stanja stvari u Fondu A nema novaca, pa mađarski državljani doduše imaju pravno milijunska potraživanja protiv toga Fonda A, ali veoma malo nade da će ta potraživanja moći i realizovati. Iz svega navedenog proizlazi da je mnogogodišnja akcija mađarske diplomacije u konačnom praktičnom rezultatu mađarske državljane stavila u daleko gori položaj od svih ostalih veleposjednika, jer oni ne primaju ništa, a njihovo buduće primanje ovisno je od toga hoće li baš sama Mađarska nastaviti plaćanja u Fond A, što ne izgleda veoma vjerojatno.

Fond A usko je povezan i sa fondom B, koji je imao služiti državama Male Antante kao garancija za u pogledu osuda mješovitog arbitražnog suda u slučajevima drugim no što su oni izvirući iz agrarne reforme. Kako pak uslijed moratorija Fond A ne funkcioniše, ne može funkcionirati ni Fond B, pa tako države Male Antante za vrijeme trajanja moratorija uskraćuju učestvovanje u mješovitim arbitražnim sudovima. Ovisi dakle i za ovo jedino o Mađarskoj da nastavkom plaćanja u Fond A omogući i Fond B kao i sve što je s njime u vezi, pa da njeni vlastiti državljani dođu do svojih prava. **Iz R. K. Zagreb.**

Разлог и начин постајања установа за међународно узајамно разумевање

„Унапређивање међународног споразумевања, добре воље и мира путем светске другарске заједнице људи од посла и звања, уједињених у идеалу служења”.

Овај четврти циљ то је око Ротарства којим се гледа у будућност; тим оком оно гледа у будућност, у царство у којем се све може десити и створити па и заједничка игра народа и раса на светској позорници. Мада изгледа да помоћу науке брзо обраће запрека које стварају простор и време иде за тиме да се створи светска заједница, ми ипак живимо у свету нација. Савре-

мена наука ствара свет узајамне зависности, али национализам га претвара у попреште борбе. Фактички ствари стоје тако да је свет привредна и пословна заједница, али сад настаје питање о томе како да се претвори овај од свију признати факат у опште-народно узајамно разумевање.

Усред света који се налази у каотичком стању појављује се уверење да пут ка миру лежи преко размене привредних и културних добара међу народима, преко узајамне сношљивости и отстрањивања предрасуда путем симпатичног узајамног разумевања. Појава васпитних програма, за одрасле и омладину, а који имају за циљ да се развије међународно узајамно разумевање и сарадња као основи за светски мир, то је један од оних знакова времена који дају извесне наде. Између многобројних светских група које ступају на ово поље делатности појављује се и Ротарство са снажним и пуним обећања програмом, изграђеним око његовог четвртог циља и који у самом своме имену изражава тај циљ: „Установе (институти) за међународно узајамно разумевање”.

ЗАШТО!

На тај начин Ротарство долази до сазнања о неопходној потреби у оквиру светске заједнице, у оквиру заједнице локалне и најзад у оквиру клуба да се нешто учини за интернационално служење. И сада ротари имају пред собом одређено поље акције да би организовали у својим заједницама јасно изражено просвећено јавно мњење у потледу светских послова.

Свакако то је добро што Ротарство чини овај покушај, јер је оно светска организација у брзом порасту и као таква не може да буде провинцијална (ограничена). Појава Ротарства као органа ове светске свести долази у прави час.

Пацифистичка друштва изгледа да нису способна да ураде посао који треба урадити. Нека од њих располажу са неким чаробним политичким формулама да би отстранила рат; нека се опет потсмевају расружању нација; нека су борбено пацифистичка; најзад, има и таквих која би хтела преко ноћ да укину национални суверенитет. Многа су нестрпљива да дођу до неодгодивих акција и до брзих и коначних резултата. Ротарство не треба да искује неку секиру за пропаганду. Оно сасвим једноставно узима на се вођство да би повукло општу линију у развијању узајамног разумевања и спремно је да стрпељиво чека; оно моли за мир, не води битку за њега. Установа за међународно споразумевање значи само толико да се ствара једна радна заједница да би проучавала под ауторитетним вођством текуће светске проблеме који траже решење. На тај се начин излази у сусрет светској потреби, даје израза ротарском идеализму и пружа могућност месном Ротари клубу да ради на једном служењу у којем он нема такмаца. Питање се поставља овако: не „зашто је потребна установа (институт) за међународно узајамно разумевање?”, него „Зашто није?”

Одлучивши да ће наш клуб предузети мере за стварање сличне установе, ми хоћемо онда да знамо на који ћемо начин успешно радити на томе пољу.

КАКО?

Када Ротари клуб донесе такву одлуку онда ће он вероватно поћи већ утврђеним путем у стварању одговарајућег плана, и то он ће упутити ствар на претрес у одбор за међународно служење, онда ће се ствар прегледати у управном одбору и најзад ће бити прихваћена од стране целог клуба. Треба да се сви чланови клуба заинтересују за могућности које пружа таква једна установа.

Клуб може да узме на се иницијативу, те да убеди своју општину да организује тродневну или четвородневну установу (управо течај) као што је то било урађено у Сиракузи (држава Њу Јорк, У.А.Д.) или у Белојту (држава Висконсин). Клуб може да се обрати на известан број грађанских организација да би послале своје делегате ради саветовања о потреби такве једне установе, предлажући овим организацијама да образују једну радну заједницу, да именују потребне пододборе и да развију и воде установу. Онда ротарски часници могу предложити председнику организације да ступе у везу са Р. И. да би добили корисна упутства и помоћ. Чланови Р. К. биће увек на расположењу као радници и кумови установе пре свега као слушаоци течајева. Установа може да издржава саму себе путем продаје улазница за одређену цену.

Ротари клуб може закључити да уместо да организује општинску установу (течај) за известан број дана, да он сам за своју општину приреди низ предавања из области међународног споразумевања у заједници са четири суседна клуба. У таквом случају сваки Р. К. организује самостално финансиску страну сваког предавања. У овом случају може да се приреди конференција делегата заинтересованих клубова, директно или уз помоћ дистриктног Гувернера. Чим се пет Р. К. договоре у погледу организације предавања, секретаријат Р. И. ће бити у стању да саопшти низ корисних сугестија предавачима. Ова организација ће омогућити много лакше путовање предавача у суседна места са смањивањем у веома знатној мери трошкова, па ће омогућити клубовима да лакше дођу до сарадње познатијих предавача. Сваки клуб ће располагати са пет недељних предавања и дискусија. Ротари сваке општине узели би учешће у овом догађају. То би била веома корисна прилика за Ротаре да се дубље упознају са међународним проблемима јер су за многе од њих ти проблеми само предмет кратких безначајних упоредних разговора. Установа даје прилику да се пет вечери посвете паметном и озбиљном размишљавању. Није лоше позвати говорника и у више школе (ту се мисли и на школе типа наших виших гимназија, оп. прев.) да они и тамо одрже предавања током дана.

Неки клубови опет сматрају да је то згодно да се предавања о међународном споразумевању одрже у њиховим вишим школама и да се том приликом дâ могућности омладини да учешћем у дискусијама, поред саслушавања предавача, упути у познавање питања међународних односа и споразумевања.

(Из „The News Letter” од 9 септембра 1937).

(Превео и средио **д-р А. Јелачић**, Р. К. Скопље).

Proslava

**prijema chartera R. K. Čuprija-Jagodina-Paraćin, održana, 4 septembra
1937 u prostorijama Palashotela u Jagodini**

Tri oveća grada centralne Srbije udružila su se u jedan rotarski posao. Iz svakog od njih po 5—6 članova odabrano je da udari temelj, novom Klubu sa naizmeničnim sedištima u Čupriji, Jagodini i Paraćinu. Princip grupisanja više susednih gradova u jedan klub dao je najbolje rezultate, novi jugoslovenski klub Čuprija-Jagodina-Paraćin, a da bi se princip još bolje opravdao ušli su u klub i predstavnici svojih struka sa Senjskog Rudnika i iz Svilajнца.

Iako na prvi pogled parčetaški izgrađen, novi klub je stekao tako homogenu sredinu, koja bi se i pomišljenju past-guvernera br. dra

Opančari iz Sarajeva

Vlade Belajčića, koji je u dva maha klub obilazio, mogla poželeti mnogim većim i jačim klubovima u zemlji.

I tako je več 4 septembra otvorilo veliku salu novog Palas hotela u Jagodini da primi braću rotare i ostale goste, koji su pohrlili sa sviju strana da uveličaju ovu retku i jedinstvenu svečanost moravskih rotara.

Tako su bili prisutni ova braća rotari:

1) Guverner 77 distrikta br. Stevan K. Pavlović sa kumom našega kluba br. drom V. Kujundžićem iz Beograda;

2) R. K. Čuprija-Jagodina-Paraćin: br. br. Bekerus Josip sa gospođom, Čehov Bl. sa gđom, Gattin Juraj, Janković Dragoslav sa gđom, Kulhavy V. sa gđom, Lazarević Vl. sa gđom, Matić Miodrag sa gđom, Milenković Mile, Nikolić Miodrag sa gđom, i rođakom, Nikolić D. Žika sa gđom, Pejcha Josif sa gđom i kćerkom, Radojković Janko, Stevanović Milan, Stojšić Svetolik, Tasić Mile, Teokarović Slavko, Usmiani Josip;

3) R. K. Zagreb: Prešednik br. dr. Stjepan Mlinarić;

4) R. K. Skoplje: br. tajnik prof. dr. Aleksije Jelačić;

5) R. K. Pančevo: prešednik br. dr. Mihajlović, potprešednik br. Kund Viljem, tajnik br. Milić Miron sa gđom, blagajnik br. Weis Viljem, br. Gramberg Herman, br. ing. Schultz Gjura;

6) R. K. Zemun: br. dr. Marković Petar;

7) R. K. Niš: br. ing. Bogdan Knežević, br. Arandelović Pera;

8) R. K. Leskovac: br. Telebaković.

Prisutni gosti nerotari:

Iz Jagodine:

1) Gosp. Delimir Petrović, prešednik gradskog poglavarstva sa gđom i gošćom;

2) Gosp. Dimitrije Bogdanović, načelnik sreski sa gđom;

3) Gosp. Milovan Ristić, direktor učiteljske škole sa gđom;

4) Gosp. Strahinja Damjanović, dir. gimnazije sa gđom;

5) Gosp. Milenko Miljković, general u penz. sa gđom;

6) Gosp. Momčilo Marković, izvoznik sa gđom;

7) Gosp. Kosta Vukosavljević, advokat sa gđom;

8) Gosp. dr. Milutin Velimirović, upr. bolnice sa gđom;

9) Gosp. Andreja Pobuda, knjigovođa pivare sa gđom;

10) Gosp. Mileta Grujić, učitelj sa gđom;

11) Gosp. Pandilo Prizrenac, šef stanice;

12) Gosp. dr. Milan Putić, zubni lekar;

13) Gosp. Lavoslav Fišer, direktor elektr. centrale;

14) Gosp. Nikola Horodinski, činovnik pivare.

Iz Čuprije:

1) Gosp. Triša Stošić, prešednik opštine sa gđom;

2) Gosp. Aleksandar Stefanović, sreski načelnik;

3) Gosp. Joca Šebelić, ađutant, kapetan I kl.

Iz Beograda:

1) Gosp. Nenad Grisogono, advokat iz Beograda.

Prešedava guverner, br. Stevan K. Pavlović, koji posle zajedničke večere otvara zvaničan deo svečanosti i pozdravlja prisutnu braću, sestre i goste. U svome lepom govoru na prvom mestu upućuje odanu zdravicu Nj. V. Kralji Petru II, što svi prisutni ustajanjem aklamiraju i prate uzvicima „Živeo”. Dalje br. guverner naređuje roll cal s leva na desno i nakon toga daje reč II tajniku domać. kluba br. Juraju Gattinu, koji ukratko iznosi istorijat našeg kluba i opisuje istoriske, kulturne i privredne prilike u našem Pomoravlju.

Br. dr. Voja Kujundžić kao delegat kumovskog kluba iz Beograda izručuje bratske pozdrave od članova R. K. iz Beograda, potseća prisutne na početak osnivanja našeg kluba i ukratko opisuje naš dosadašnji rad i objašnjava prisutnim gostima, šta je cilj rotarstva, šta rotari rade, kakvi su itd.

U ime poklona od kumovskog kluba predaje svome kumčetu lepo

i umetnički izrađenu plaketu, predstavljajući stari Beograd sa simboličkim crtežima burnog vremena, koje se vekovima prevaljivalo preko naše prestonice, želeći našem mladom klubu najlepšeg uspeha. Govor omiljenog brata Kujundžića primljen je sa oduševljenjem i burnim odobravanjem.

Pretsednik R. K. Zagreb br. dr. Stjepan Mlinarić čestita našem klubu današnju proslavu, donosi pozdrave iz bratskog nam Zagreba i predaje našem klubu umetnički album slika i radova našeg čuvenog vajara br. prof. Ivana Meštrovića, sa željom najlepšeg uspeha. Između ostalog br. dr. Mlinarić kaže: „Kada smo primili poziv vašeg kluba za prisustvovanje proslavi chartera, mladog kluba u srcu Srbije, pala je u našem klubu jednostušna odluka, da klub iz Zagreba, srca Hrvatske, pošalje naročitu delegaciju klubu u srcu Srbije i da na čelu te delegacije bude lično sam predsednik zagrebačkog kluba. Ali kako su ostali delegati kluba bili sprečeni, ja kao predsednik, predstavljajući svoj klub, došao sam jedini u Jagodinu i molim da se ostali izvine što nisu mogli doći“.

Iskrene reči br. Mlinarića propraćene su bile živim odobravanjem i aplauzom.

Dalje uzima reč delegat R. K. Skoplje br. prof. dr. Aleksije Jelačić, koji u ime svoga kluba srdačno čestita našem klubu i predaje uz izručene pozdrave na ime uspomene lepo obrađenu knjižicu: „Vodić kroz Skoplje i okolinu“. Br. Jelačić u svome govoru izlaže značaj rotarskog bratstva i kao primer opisuje svoje posete stranim klubovima u Češkoj, Francuskoj itd. Ističe utisak sa svojeposete R. K. Paris, za čije je članove grad Skoplje samo jedna malena geografska tačka, ali kada je izneo zastavicu R. K. Skoplje kao poklon, onaj burni aplauz i topao pozdrav upućen bratskom klubu Skoplje, osetio je svu toplinu i došao do uverenja, da istinsko bratstvo spaja rotare i na toliko geografski udaljenim mestima. Br. Jelačić svojim govorom pridobio je srca svih prisutnih, uz živu aklamaciju.

Pretsednik R. K. Pančevo br. dr. Mihajlović izručuje čestitke i tople pozdrave braće iz južnog Banata i navodi, da pre 32 godine posetio je prvi put kao gimnazijalac sa ekskurzijom srce predratne naše Srbije — naš Piemont — i da se i danas seća oduševljenja i bratskog prijema od braće Srba, ne samo u Beogradu i unutrašnjosti, već i od samog tadašnjeg Vladara. Br. Mihajlović dalje opisuje slikovito prilike u Pančevu i j. Banatu i naglašava, da svi narodi, živeći kao manjina u toj pokrajini, uvek su lojalni i veoma dobri jugoslovenski državljani. Njegov govor bio je pažljivo saslušan i burno aplaudiran. Na ime poklona predaje našem klubu bogato izvezenu klubsku zastavicu sa znakom grada Pančeva.

Delegat R. K. Zemun brat Dr. Petar Marković isporučuje u ime svoga kluba mnogo toplih bratskih pozdrava, čestita našem klubu biranim rečima današnju proslavu i predaje nam na ime uspomene zastavicu svoga kluba sa postoljem. Poziva našu braću, da posete prvom prilikom njegov klub, kadgod dolaze u Beograd.

Delegat R. K. Niš br. ing. Bogdan Knežević izručuje bratske pozdrave od svijih članova iz Niša, čestita proslavu i u svome govoru izražava radost da je između Niša i Beograda osnovan rotari klub, koji će u buduće biti kao veza između ta dva mesta. Našem klubu predaje

za uspomenu lep potsetnik, sa željom da u njega prikupljamo potpise posetilaca našeg kluba i da ga na taj način što pre popunimo, kako bi nam mogao uskoro dostaviti i drugi primerak. Osim toga predaje našem klubu informativnu brošuru o gradu Nišu, izdanje niškog rotari kluba, sa željom da i naš klub izda sličnu publikaciju o našem Pomoravlju, (Čuprija, Jagodina, Paraćin). Odobravanje i „živeo“.

Delegat R. K. Leskovac br. Telebaković tumači bratske pozdrave od članova njegovog kluba i žali što nije na ovu svečanost došlo više članova iz Leskovca. Naš srbijanski Manchester, industrijski je grad, te delegat poklanja našem klubu industrijsku izrađevinu, jedan lep stoni sat, sa željom da nas u svakom času potseća na naše rotarske dužnosti. Govor br. Telebakovića primljen je burnim odobravanjem.

Posle završenih govora i čestitanja delegata gore imenovanih klubova, brat guverner predaje u ruke predsedniku domaćinskog kluba br. Slavku Teokaroviću povelju o prijemu kluba u zajednicu Rotary International. Brat guverner propraćuje predaju chartera sa čestitkama i iskrenim željama za uspešan rad novog kluba, našta mu brat Slavko toplo zahvaljuje. (Živeo.)

Nakon toga tajnik domaćinskog kluba brat Pejcha čita prispele mnogobrojne čestitke. Tako su čestitali: Maurice Duperrey, predsednik R. I. iz Pariza; Lester B. Struthers, evropski sekretar R. I. Zürich; R. E. Rigg, pomoćnik srkr. R. I. Zürich, Dr. Milan Stojadinović, pastguverner, predsednik Vlade, Beograd; Dr. Vladimir Belajčić, pastguverner, Novi Sad i Dr. Viljem Krejči, pastguverner, Ljubljana.

Iz severne Amerike je stiglo 8 čestitaka, iz Engleske 9, Austrije 1, Kanade 1, Kube 1, Norveške 1, iz Čehoslovačke 3, Bugarske 1, Rumunije 1. 17 čestitaka je stiglo od domaćih klubova i nekoliko telegrama od nerotara ali prijatelja rotarskog pokreta u Pomoravlju.

Na završetku potpredsednik kluba br. dr. Milan Stevanović zahvaljuje u ime kluba na primljenim darovima i predaje delegatima za uspomenu zastavice našega kluba, a Beogradskom kumovskom klubu jednu lepu i originalnu uspomenu: tučanu vetrenjaču sa velikim pokretnim točkom. Nakon toga brat guverner zaključuje zvaničan deo sastanka, te se prešlo na drugi od mladeži željno očekivani zabavni deo.

Oko bele trpeze bilo je ukupno 73 učesnika.

Već prilikom zajedničke večere, a između pojedinih govora svirala je muzika orkestra „Laštovke“.

Igranka otpočela je sa Kraljevim orom, koje je poveo brat guverner.

U veselom i prijatnom raspoloženju nastavlja se opšte veselje.

Pored okretnih igara zaigrala su se i narodna kola, od kojih se gostima najviše dopala Vlahinja i Zaječarka.

Gca. Karamanović otpevala je nekoliko lepih narodnih pesama.

Opšte veselje trajalo je do 3 časa ujutru, kada su pojedina braća i gosti požurili da stignu noćne vozove za povratak svojim kućama, dok su mnogi ostali da noće u udobnom i lepom Pahas hotelu.

J. Pejcha, tajnik R. K. Č.-J.-P.

Naša socijalno-zdravstvena politika

Hoću da Vam ukratko saopćim nekoliko kritičkih pogleda na aktuelna pitanja naše socijalno-zdravstvene politike. Neću da kritikujem zakone, jer su oni po mnijenju mnogih stručnjaka napredni i dobri. Mislim da je njihova provedba kod nas naišla na velike poteškoće i često nerazumijevanje. U prvom redu kod publike, a u drugom kod nekih faktora, koji tu politiku provode.

Iza oslobođenja počela se dizati preventivna medicina, ustrajalo se domove i velike zavode, koji su služili za suzbijanje zaraznih i parazitarnih bolesti, te asanaciju. Hvalevrijedna pojava, no koja se je morala konsekventno provoditi. Veliki instituti i domovi, asanacija i propaganda preventivne medicine progutali su velike sume novca, a bili su datirani i od Rockefellerove fondacije. Da se je tim tempom nastavio, mi bi bili jedna od najnaprednijih država u Evropi u toj grani, većinom zaslugom dr. Štampara. Dakako stalo se je na manje od pola puta, tj. zgrada se je zidala od krova. Građeni su veliki higijenski zavodi i instituti za tropske bolesti, a u državnim se je finansijama zapuštala kurativna medicina a naročito u ovim krajevima. Nekoliko se je predjela naše zemlje očistilo od malarije, provela se dosta velika propaganda o suzbijanju te bolesti, tuberkuloze i drugih zaraznih bolesti, asaniralo se je nekoliko sela, a tada sve laganiji tempo i onda — zastoj. Vodili se stručnjaci stranih zemalja, da se dive našim institutima, tako da je Liga naroda predložila i poslala naše stručnjake (Dr. Štampar, Dr. Borčić) u Kinu, da se i tamo isti red provede. Ne mislim kazati, da ti naši zavodi nisu od koristi, kao i ta čitava propaganda, ali nije se smjelo stati tako brzo. Danas su ti zavodi više administrativne ustanove i proizvađači cjepiva i seruma (koje bi se moglo prepustiti privatnoj inicijativi kemijskih i serum-fabriki), nego pravi narodni pomagači. Nemaju finansijalnih sredstava, da nastave započetu gigantsku borbu. Zapravo su najvrijednija odijelenja bakteriološka odijelenja za diagnostiku i škole za sestre pomoćnice, te antirabična (protivu besnila).

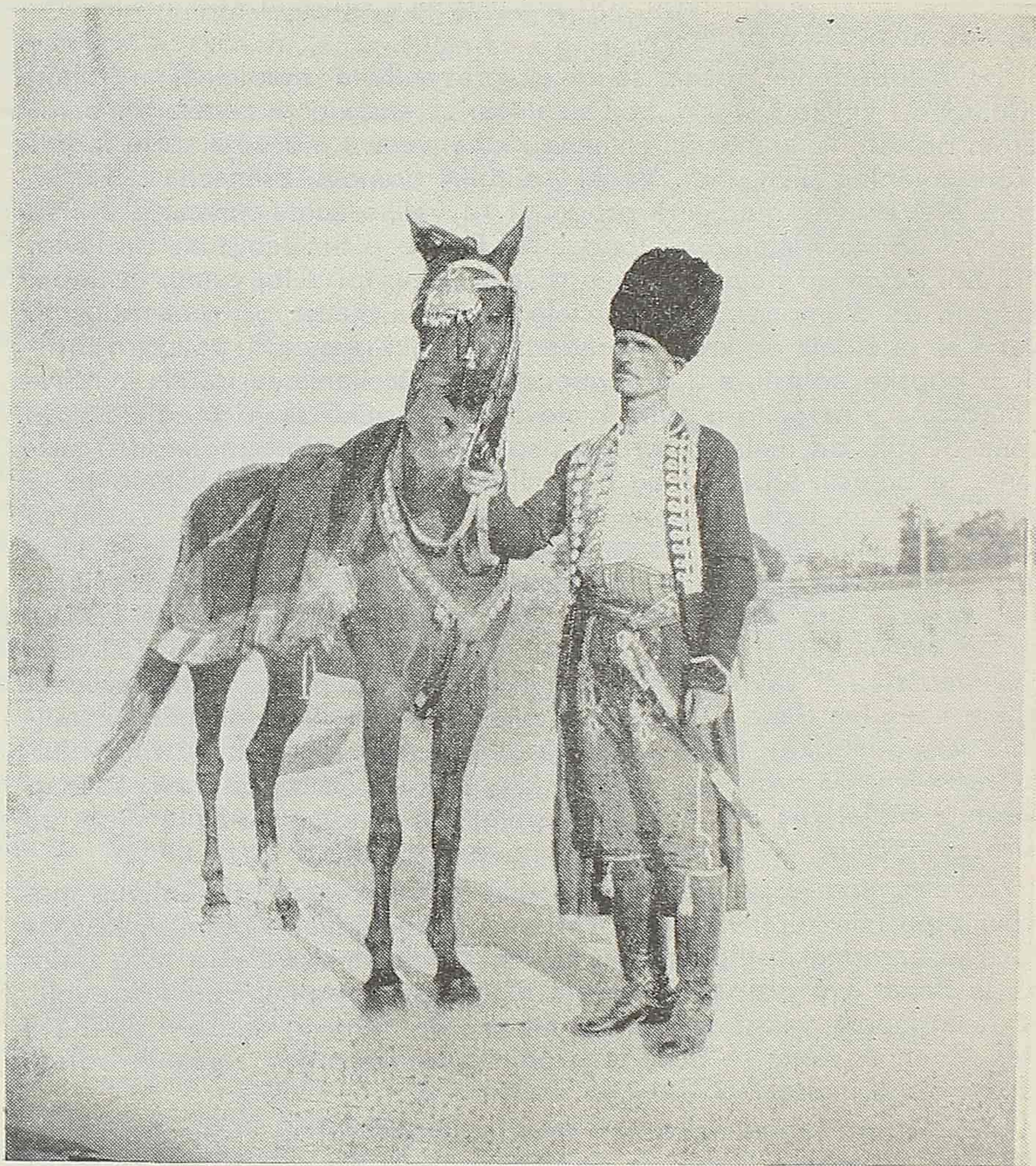
Zdravstvena je politika uslijed velikih troškova za preventivnu medicinu zapuštala kurativnu, pod kojom su razumijevali i bolnice, kao da i to nisu narodne institucije. Zapuštenost bolnica dovela je tako daleko, da danas sve propadaju, te ne vlada samo pomanjkanje kreveta, već finansijalnih sredstava, da se nabave instrumenti, lijekovi, hrana i ostali inventar. Kada se поближе promatra borba protiv zaraznih bolesti vide se veliki nedostaci.

Tako n. pr. tuberkuloza kao zarazna bolest širi se ispljuvkom i izmetinama bolesnika. Kako da se očuva okoliš bolesnog od otvorene tuberkuloze? Treba uputiti ukućane o prenošljivosti te bolesti, a bolesnika izolirati i provesti ostale higijenske mjere. Kako će se provesti izolacija, ako nema dovoljno tuberkuloznih odijelenja kod postojećih bolnica (bolnica Duga Resa nema takvog odijelenja). Nema izolacije u seljačkoj i radničkoj kući kod ovakvih prilika kakove postoje.

Ne koristi mnogo kod malarije, da se troši na cente državnog kinina kada se ne mogu isušiti bare i močvare, kada nema dosta sredstava, da se uredi đubrišta. Postoji veliko nerazumijevanje općinskih

vijeća u tom pogledu, jer bi i privatna inicijativa mogla dosta uraditi (za vrijeme griže u Duga Resi vodovod nije opć. zastupstvo dozvolilo).

Ali priznajem, da imade narod i drugih velikih briga. Suzbijanje spolnih bolesti nije urodilo plodom, jer se pokazao prirast. Valjan jedan zakon, koji je određivao pregled muškaraca prije braka, a žene su valjda izostale iz religioznih motiva, bio je obustavljen, jer nije po-

Sinjski alkar

pularan bio, prije izbora. Što se tiče liječenja spolno bolesnih stanje je upravo desolatno. Pomanjkanje kreveta u bolnicama i hitnost u prvom redu primitka akutnih i naglih obolenja, pomanjkanje skupih lijekova za suzbijanje u mnogome koči suzbijanje tih bolesti, jer ne mogu sretni liječnici radi prevelike zaposlenosti i radi pomanjkanja instrumenata a napokon i radi pomanjkanja stručne, specijalističke spreme i pomanj-

kanja besplatnih lijekova kod sirotinje, koja iznaša većinu naroda, djelotvorno sami suzbijati te bolesti. Potrebno je da se osnuju kod bolnica stručna odijeljenja za suzbijanje.

Suzbijanje drugih akutnih zaraznih bolesti n. pr. cijela grupa titusa dizenterija, te ostale, zahtijeva velike finansijske žrtve i u prvom redu stroge higijenske mjere.

Tu bi nam koristila svestrano provedena asanacija sela. Kako izgleda u praksi to provadanje vidi svaki liječnik koji je prakticirao na selu. Neupućenost naroda, nedolazak na propagandna predavanja mnogo spriječava rad naših hig. zavoda, a napokon pomanjkanje infekcijskih odijeljenja i strah ljudi od plaćanja bolničkih troškova (samo kolera, kuga i velike boginje liječe se na trošak države) priječi u mnogome suzbijanje.

Socijalna politika dala je mnogo dobrih zakona, osobito u radničkom osiguranju. Nažalost jedan dio tih zakona nije sproveden, n. pr. osiguranje za starost i iznemoglost (sad se tek sprovodi). Kod socijalnog osiguranja mora se priznati da je glavni faktor svakako bolestan radnik, a tada liječnik koji ga liječi. Kod nas je prevelik administrativni aparat u socijalnom osiguranju, koji troši po priznanju generalnog ravnatelja središnjeg ureda oko 20% budžeta. U drugim industrijski razvijenim zemljama pada na administraciju 10%.

Broj liječnika je premalen osobito u većim ambulantama. U Češkoj i drugde, na 700—800 osiguranih članova dolazi po 1 liječnik opće prakse. Kod nas dolazi na 1200—1500 i više osiguranih članova (Duga Resa — Karlovac).

Usljed toga su ambulante prenatrpane te se ne može bolesnom posvetiti ta njega, prema napretku savremene medicine. Mogu Vam iz bivše prakse kod okružnog ureda, da prikažem rad u većoj ambulanti. Na jednog liječnika dolazi u roku od 2—2^{1/2} sata ambulatnog rada, osobito u vrijeme kad vladaju prehlade i zaraze, te bolesti uslijed vremenskih prilika, do 50 ili 60 bolesnika. Kako je liječnik upućen na savjestan rad to je nakon tog vremena i još prije toliko premoren, da je nemoguće da svladava potrebno diagnostičko umjeće i instinkt, pa bio on najbolji. Premorenost i navala posla dovađa do većih grijeha pa i propusta. Ako se nađe još neki nesavjesni kolega tada je stanje očajno. Kako se bolesti kod raznih individua različito manifestiraju, to je potreba i individualna njega bolesti, a takođe i individualna diagnostika, jer bez ispravne diagnoze luđa se u mraku. Nije moguć kod diagnostike i liječenja šablonski postupak. Sadanji rad u ambulantama ureda dovađa do ovakvog šablonskog rada. Najbolje bi bilo, a to traže i širi liječnički krugovi, da se osiguranima pruži slobodan izbor liječnika, jer kakovo je sada stanje, dovađa to do nezadovoljstva radnog naroda. Ako se iz finansijskih razloga, ne može za sada provesti slobodan izbor liječnika, tj. da sudjeluju u radu ureda dotičnog mjesta, koji to žele, uz minimalni honorar po bolesnika, to se mora povećati broj stalno namještenih liječnika i od njih se mora tražiti, ne rad u masi, već savjestan individualni rad. Dakako da se honorari moraju da povećaju, jer liječnik koji je preopterećen u uredu u današnjim teškim prilikama mora tražiti drugde zarade da može pristojno živjeti. A to ne bi bilo potrebno kada bi liječnik bio dolično nagrađen za svoj te-

zak rad, te bi se mogao samo tome radu u uredu posvetiti. Ako nema finansijskih sredstava u bolesničkoj grani osiguranja mora da se nađu u drugoj grani. Na pr. grana nezgoda nagrnjuje kapitale i prsuđuje novac raznim pa i ako narodnim institucijama ali u prvom redu treba da se osiguranje brine za samog sebe, i za dobro radništva.

Konačno, da još jednom spomenem bolno stanje bolničkog pitanja. Naše bolnice u cijeloj državi osim nekoliko iznimaka starijeg su porijekla. Građene ili kao takove ili iz starih kasarna ili slično, adaptirane (Glina, Petrinja).

Prostorije su uske, nema dovoljne kubature zraka, krevetima prenatrane, bez dobre ventilacije. Neke nemaju dovoljno odijeljenja na pr. neke nemaju posebne zgrade za infektivne bolesti, tuberkulozne paviljone i t. d. Pa i ako se tu postepeno nešto gradi ipak je potrebna potpuna reforma većine bolnica u cijeloj državi. Jer ako se to ne učini onda će i ove već takorekuć moribundne ustanove sasvim propasti. Teško finansijsko stanje bolnica zabrinjuje. U prvom redu je kriva slaba organizacija plaćanja bolno opskrbnih troškova. Bolesnici dolaze u bolnicu, mali dio plaća sam i onako jeftine bolničke troškove (kod nas III. r. 25 din. dnevno, opskrba, liječenje, povojni materijal i lijekovi). Ostali koji ne mogu plaćati padaju na teret države, banovina i drugih osiguranja (SUZOR, Merkur, željeznica, Bratinska kasa i t. d.). Događa se u većini slučajeva, osim kod javnih osiguranja, da budu bolnički troškovi naplaćeni iza mnogo mjeseci i godina, a više puta uopće nisu. Bolnice koje su ovako slabo budžetirane tim su dovedene u nemoguć položaj. U bolnicama zaposlen je premalen broj liječnika i osoblja, koji su miserabilno plaćeni, jer to ne dozvoljavaju finansijske prilike. Jedan liječnik dolazi na oko 30, a 1 bolničar ili bolničarka na oko 20 kreveta, te je to za savjestan rad prenaporna služba, jer u drugim kulturnim državama (Njemačkoj) dolazi na svakih 15 kreveta 1 liječnik, a na 4—5 kreveta bolničar-ka.

Dakle potrebna je potpuna i savršena reforma i nadogradnja već postojećih bolnica, a tek tada gradnja novih, modernih.

Dr. Alberto Longhino (R. K. Karlovac)

„REVISTA ROTARIANA A ROTARY CLUBULUI PLOESTI”.

1937, August. str. 31

„Sekretar saopštava da je bio u Beogradu gde je imao duži razgovor sa guvernerom 77 distrikta rotarom Stevanom Pavlovićem.

Između ostalog rotar Pavlović je spomenuo da u Jugoslaviji ima 32 kluba, što znači jedan klub na svakih 437.000 stanovnika, ako se računa da Jugoslavija ima svega oko 14,000.000 stanovnika, dok u Rumuniji ima svega 9 klubova na 20,000.000 stanovnika. Dalje je napomenuo da svi etnografski elementi uzimaju učešća u rotarskom pokretu u Jugoslaviji i da je jedan od najomiljenijih članova u R. K. Pančevo jedan sveštenik. Na kraju je guverner Pavlović izjavio da i za vreme toplih letnjih meseci klubovi u Jugoslaviji imaju visoku frekvenciju, a na mesto redovnih sastanaka drže međugradske skupove na kojima prisustvuju i dame.”

IZ ROTARSKOG SVETA

ČEHOSLOVAČKA — 66 distrikt R. I.

Ceo naš distrikt je obhrvan velikom žalošću. Omiljeni naš Pretsednik-Oslobodilac a počasni guverner našeg distrikta Dr. T. G. Masarik umro je 14 septembra o. g. Voljen od svakoga i oplakan od celog naroda. Preminuli naš prvi Pretsednik bio je veliki rotar. Primivši se počasnog guvernerstva potvrdio je opravdanost i potrebu Rotarstva u Čehoslovačkoj, zato se i sa čašću postavio na čelo čehoslovačkog Rotarstva. A s punim pravom postao je uzor pravog rotara celim svojim životom i njime ovaplotio ideal služenja bližnjima, narodu i čovečanstvu. On nas je uveo u evropsko kolo i tako smo postali odlučujući činilac u evropskom i svetskom životu i to potpuno u duhu 4 rotarskog cilja. Svi čehoslovački rotari se klanjaju u dubokom bolu velikom Pokojniku, čijim se požrtvovanim radom i rodila sloboda čehoslovačkog naroda i zaklinju se da će uvek ostati verni njegovoj narodnoj ideji i trajnom poštovanju njegovoj svetloj uspomeni.

RAD GUVERNERA I DISTRIKTA

Guverner Hyka je objavio svima klubovima i svima guvernerima po celom svetu tužni glas o smrti Pretsednika-Oslobodioca. U distriktnu kancelariju prispele su izjave saučešća sa sviju strana. — Na skupštini pretsednika i sekretara rotarskih klubova u Přerovu 4 i 5 septembra o. g. učestvovalo je 37 pretsednika, 26 sekretara i 32 drugih rotara, kao zastupnici 40 klubova. Svega je sa gostima bilo 140 osoba. Skup je u svakom pogledu uspeo. Referati rot. Vrane: o dužnostima i funkciji pretsednika, rot. Rudla: o dužnostima i funkciji sekretara i rot. Podhajskog: o služenju u klubu, biće štampani u po 500 primeraka i rastureni svima klubovima. 5 septembra o. g. otvorena je nova građevina udruženja studentskih domova, delo čehoslovačkih rotara, koji su ovim činom pokazali kako se praktično služi omladini. Guverner je ovoga meseca obišao klubove: Hradec Kralove, Podebrad, Mladu Boleslavu, Plzenj, Pardubicu, Rudnicu i Kolín. — U svima klubovima održane su komemorativne sednice u slavu Tome Masarika.

RAD NEKIH NAŠIH KLUBOVA:

Bratislava. Četvoro braće je posećilo Međuzemaljski sastanak u Badenu kraj Beča. Rot. Belohorski iz Mađarske održao je predavanje „Rotarstvo u Mađarskoj“.

Novi Bidžov. Održana je komemoracija u čast b. guv. dra Tille-a, na kojoj su učestvovali i mnogobrojni studenti.

Opava. Na drugarskom večeru učestvovao je i dr Karel Engliš, guverner češke Narodne banke.

Pelhřimov. Rot. Šprongl je predavao o prilikama u Jugoslaviji a br. Komarek: Putem preko Grossglokner-a u Jugoslaviju autom.

Pisek. Rot. Moravec je prikazao svoj film o konvenciji u Nici.

Plzen. Priredili naročitu sednicu s temom: o Rotarstvu, na koju su pozvani bili svi mesni novinari.

Počebrady. Počastili su sve rotarske prijatelje, koji su bili na lečenju ili na oporavljanju.

Poprad. Vršili propagandu za posetu u Visoke Tatire. U tom cilju su i zakazali međugradski miting slovačkih i zakarpatskih klubova za 6 januara 1938 u grand hotelu „Praha“ u Tatranskoj Lomnici.

Praha. Jedna sednica imala je temu: „Doživljaji posle ferija“ od rot. Podhajskog i održana je na letnjoj terasi izletišta Barandova uz učešće mnogobrojnih gostiju sa strane. Druga je sednica održana na državnom letovalištu u Ruzyni, na kojoj je predavao ing. Kancnyř kao gost. Američki ekonomista Filene je bio pozdravljen našto je održao govor o budućem razvoju trgovine i zanatstva.

Prostejov. Razgovor o Zlinskoj knjizi: Kad budemo država sa 40 miliona.

Přerov. Svečano je održana skupština predsednika i sekretara. Interesantno je bilo predavanje rot. Jurka: Naši za granicom.

Přibram. Estonac Avazal je predavao o svojoj zemlji. Veoma informativno je bilo predavanje rot. Kovařa: o promenama u poljoprivredi prema lanjskoj godini.

Rakovnik. Jedan siromašan đak domaće Trg. akademije izabran je za pitomca kluba.

Rudnice na Labi. Interesantno predavanje br. Světa: o životu jednodnevne mušice i doc. dra Vondraške: Konstitucija, neurosa, terapija.

Tabor. Rot. Frank: o Bibliofilskoj štampi.

Teplice-Šanov. Posetili susedni klub u Rudnici korporativno.

Třebíč. Priredili sestrinsko veče s velikim uspehom. Proslaviće Charter 9 oktobra.

Usti na Orlici. Jedna sednica im bila sa 100% frekvencijom. U gostoljubivom domu rotara Hauzara održali jednu sednicu.

Zlin. Vrlo zanimljiv je bio referat br. Cekote: o Poseti pristaništa Sanlajta u Liverpulu, o Svetskoj firmi Braća Lever i kako je tamo uzorno rešen problem industrisko-trgovačkog mesta.

Žamberk. Rot. Zažecky je opisao svoje putovanje po Holandiji.

Vaclav Rudl (Mlada Boleslava)

Dali poznajete Kanadu! Ako želite da se do tančina upoznate sa progresom Kanade i njenim upravnim sistemom, pročitajte članak Williama Renwick Riddell-a na 19 strani oktobarskog broja „The Rotarian“.

Iz našeg Distrikta

Život i rad naših klubova

Promene u članstvu:

Novi članovi:

Mesto, prezime, ime i zanimanje	Klasifikacija	Adresa: poslovna privatna
Stara Kanjiža 1) Ing. Geza Kemenj Inženjer	građevinarstvo Building construction	Stara Kanjiža
Slavonski Brod: 2) Stjepan Juraš Direktor tvornice vagona	taljenje kovina (smelting of metals)	Prva Jugoslovenska Tvornica vagona, Slavonski Brod Jelačićev trg, 15 Slavonski Brod
Istupili iz kluba:		
Čuprija — Jagodina — Paraćin: 1. Alexander Jovanović, dao ostavku 2. Živojin Nikolić, dao ostavku		
Novi Sad — Dr. Slavko Milanić, umro 4-X-1937 godine.		

PREGLED RADA NAŠIH KLUBOVA

Beograd. Na 437 redovnom sastanku klub je odao poštu preminulom subotičkom rotaru Dru Martinisu. Zatim je predsednik Dr Nikolić pročitao program rada za ovu rotarsku godinu. Dr Kujundžić je održao predavanje na temu Briga o defektnoj deci. Gost g. Ivan Palandačić iz Čikaga govorio je zatim o prilikama naših iseljenika u Americi i o potrebi propagande jugslovenskog turizma u Americi. 438 redovni sastanak održan je kao međugradski sastanak klubova Beograd—Novi Sad Pančevo—Zemun na beogradskom sajmu. Prisutno je bilo 163 učesnika od kojih 112 rotara iz 15 domaćih i dva strana kluba i 51 gost, — dame, porodice rotara i drugi gosti. Na ovom sastanku prisutni su odali poštu preminulom predsedniku Čehoslovačke republike Tomašu Masaryku. Zatim su predstavnici raznih klubova isporučili pozdrave svojih klubova i na kraju direktor beogradskog sajma Ing. Vasiljević održao je predavanje o beogradskom sajmu. Na 439 redovnom sastanku brat Stanoje Pelivanović, kraljevski poslanik u Madridu održao je jedno vrlo interesantno dokumentovano predavanje o današnjim prilikama u Španiji.

Bitolj. Brat T. Čubelić održao je lepo i opširno predavanje o svome putu kroz Italiju za Francusku i Parisku izložbu. Naročito je podvukao glavne karakteristike i znamenitosti Pariza, Nice, Venecije, Rima, Firence i Genove.

12-IX. braća sa sestrama posetili su radove koji se izvode na gradskom vodovodu. — Izneli su svoje utiske sa putovanja i to: V. Kešeljević po Slovenačkoj; T. Tasić — po Dalmaciji; Bl. Davković o Beogradskom sajmu i njegovom značaju

i uspehu. — Dr. Robe upoznao je braću sa radovima na opšt. zgradi u kojoj se ima smestiti ženska gimnazija.

Povodom smrti T. Masarika izjavljeno je saučešće 66 Distriktu, a brat V. Kešeljević govorio je o značaju i zaslugama velikog pokojnika.

Čuprija-Jagodina-Paraćin. U potpunom zadovoljstvu što je proslava Chartera onako sjajno ispala u Jagodini, klub se na narednim sednicama bavio sređivanjem čestitaka i poklona, koje je dobio od skoro sviju naših klubova. — Sekretar je referisao o teškom gubitku subotičkog kluba smrću br. dra Martinisa. — Na sednici od 17 septembra brat Svetolik Stojšić, kao stari češki vaspitanik, govori o velikom pokojniku češkog naroda, pretседniku-Oslobodiocu Masaryku i spominje njegova predavanja, koja je kao student tehnike slušao u Brnu u tajnom jugoslovenskom društvu studenata „Jugoslavia“. Ocrta rad društva „Jugoslavia“ u Brnu za vreme habsburške monarhije i Masarykova predavanja održana u suterenu tehničkog fakulteta. Masaryk je u to vreme govorio jugoslovenskoj omladini o konkretnom i realnom radu i jedno njegovo predavanje bilo je: „O sitnom radu u narodu i za narod“. To je bilo za vreme burnih uličnih protesta i borbi protivu habsburškog režima i protivu hegemonije Nemaca. Br. Stojšić navodi kako je prof. Masaryk kritički govorio o radu Slovena, naročito Rusa i da je tačno obavestavao i pripremao omladinu za budućnost. On je predviđao događaje 20—30 godina unapred. Niko u to vreme nije slutio, da će se ubrzo ostvariti njegove ideje i njegov životni realni program. Sa uzvikom: Večna slava Masaryku! završena je ova tužna sednica.

Dubrovnik. Klub je i ovog meseca imao mnogo poseta gostiju rotara iz inostranih klubova iz Čehoslovačke, Engleske, Nemačke, Austrije i Poljske. Od posetilaca iz domaćih klubova: braća Edo Marković i Dr Ivo Belin. R. K. Beograd—Zagreb, prisustvovala su za celo vreme boravka sastancima kluba.

Brat Edo Marković održao je predavanje „O teškoćama našeg izvoza agrarnih proizvoda i njihovog plasiranja“. Brat Dr Matija Vidoević održao je predavanje — „Ovogodišnji rezultati posete turista u Dubrovniku“. Gost rotar Oskar Riethof, R. K. Teplice-Šanov, Čehoslovačka. — Kratak prikaz o stanju privrede u Čehoslovačkoj.

Jedan sastanak održan je ceo u znaku odavanja počasti poč. T. G. Masaryku, Pretседniku-Oslobodiocu. Pored pretседnika kluba, na tome sastanku održao je komemorativni govor i prisutan gost rotar Oskar Riethof iz Čehoslovačke.

Karlovac. Predavanje drži br. Dr. K. Bival, „Što znači gledati i vidjeti“. Predavač govori stručno o vidu i gledanju, o oku, uspoređujući ga fotografskom kamerom. Tumači kratkovidnost i dalekovidnost, slabi vid u starosti, osliepljenje, nošenje očala, bolest oka, te sve pojedinosti odnoseće se na oko. — Nakon predavanja razvila se je živa diskusija svih prisutnih obzirom na interesantnost teme, kojom prilikom predavač davao je potrebne upute svim prisutnima. — Pretседnik dr. Longhino komemoriše smrt Pretседnika-Oslobodioca Tome G. Masaryka i ocrta vrednost njegovu za Čehoslovake i Jugoslovane.

Ljubljana. Mnogo naših članov je v zadnjem času potovalo po tujini, zato so nam ta večer naši popotni bratje podali svoje bežne potne utise. Br. dr. Golia je opisal svojo pot po Nemčiji. Kaj zanimiva so bila njegova izvavanja tudi o njegovem potu po obrenskih vinskih goricah. — Br. ing. Knez nam je lepo opisal svoje utise, ki jih je dobil na svojem potovanju po Italiji. — Br. prof. Prezelj je obiskal Francijo in Grčijo, bil je večkrat gost R. K. Atene in nam prinaša iskrene pozdrave

predsednika ministra Kufinasa in ostalih članov atenskega kluba. V zgoščeni obliki nam je orisal svoje potovanje.

Na mitingu dne 15. septembra imel je predsednik br. dr. Krejči žalni govor ob smrti velikega češkoslovaškega prvega prezidenta dr. T. G. Masaryka. Opisal je njegove vrline in njegove velike zasluge za narod in državo. Spomin velikega pokojnika smo počastili z molkom guvernerju 66. distrikta in tukajšnjemu češkoslovaškemu konzulu sporočimo svoje sožalje. — Zelo smo se razveselili vesti, ki nam poroča, da je postal član R. K. Zagreb ing. Šneler Matko, pomočnik ministra za promet. Br. Šneler je živel mnogo let v Ljubljani in si tu pridobil zaradi svoje ljubeznjivosti mnogo iskrenih prijateljev, zlasti tudi med člani našega kluba. Prav pristrčno mu čestitamo. — Očetu našega člana br. dr. Igorja Tavčarja, velikemu našemu pisatelju dr. Ivanu Tavčarju odkrijejo bližnjo nedeljo v Poljanah, njegovemu rojstnemu kraju, spomenik. Te slovesnosti se bo udeležilo nekaj naših članov.

Br. prof. Prezelj nas je popeljal iz Aten, kjer si je bil razpel šotor čez poletje, na orhajični Peloponez. Opozoril nas je na to, do so iz prestolice Helade možna avtomobilska potovanja na vse strani, pa naj si bo v Korint, Mikene, Navplijo in Epidavros, ali na Sunion, kjer je tako rad sanjal med belimi stebri Pozidonovega hrama Byron, ali v Delfe, odkoder je še pozno v krščansko dobo pošiljal Apolon svoja preročanstva, ali v hladovito Kefisijo, letovišče starih atenskih — in tudi sedanjih — bogatašev in mogotcev, ter naprej proti Marafonu, odkoder je pritekkel po zmagi nad Peržani glasnik, da sredi atenskega trga umne z vzklikom: „Zmaga!“ — Za turista pa seveda niso pomembne smo ceste, pogosto drzno speljane nad morsko globino, drugih zopet zarezano med skale globokih sofesk, ne samo romantična priroda s svojimi nasičenimi barvami in fantastičnimi oblikami zemeljskih valov in iz njih strmečih skalnih gmoč, za turista je v Grčiji velepomembno dejstvo, da je v tej deželi tekla zibelka one kulture, ki je po posredovanju Rima, deloma pa Bizanca, oplodila prvobitno slovansko kulturo naših prednikov in ji v zvezi z mnogimi manj pomembnimi vplivi dala tisti končni pečat, ki jo danes označuje. Turista bolj kot vse drugo zanimajo veličastni spomeniki starodavne grške kulture, ki sama tudi ni docela izvirna, marveč je bila po prihodu Ahajcev razrogatila svoje korenine po nekem prejšnjem, tokozvanem egejskem (minojskem, krečanskem, mikenskem) substratu, ki je dobival svoje impulze iz Male Azije in Fenikije, pa tudi iz Egipta. Za helensko prvobitno kulturo izza časa trojanske vojne, torej za dobo 13. stoletja pred Kr. se nahajajo izredno pomembni spomeniki v Mikenah. Predavatelj nas je popeljal v temo pod kupolo Agamemnonovega groba, kjer je znameniti Schliemann našel kraljevo zlato mrliško masko in njegov pepel. Tudi njegovo nezvesto ženo in morilko Klitemnestro in njenega ljubčka Egista je omenil, kajti tudi grobova teh dveh sta odkopana. V duhu smo predavatelju sledili skozi severna vrata na mikenski grad, skozi katera sta prišla Agamemnonov sin Orest in njegov prijatelj Pilad, da umorita nezvesto Klitemnestro. — Iz Miken smo se podali z govornikom v Epidavros, tih in zamišljen kotichek pod hribi, kjer so v starih časih med sikanjem Eskulapove kače zdravili živčno bolne, hladeč jih z vodo iz Eskulapovega vrelca in povzdigujoč jim duha v gledišču, ki je še danes izredno dobro ohranjeno. Iz srednjeveške in novodobne Navplije nas je predavatelj popeljal čez plodno Argolido nazaj na sever, kjer smo se ustavili nad bednimi razvalinami Korinta, najrazkošnejšega mesta starega sveta, znanega po svojem bogastvu, pa tudi po svoji moralni propalosti, izvirajoči iz nebrzdanega pohlepa po uživanju. Sv. Pavel, prvi gorečnik Kristusovega nauka, je kot rimski državljani stopil na korintskem trgu pred množico heter in jim zaklical, naj vrželo s sebe obleko nečistovanja in naj se ogrnejo v plašč svetlobe. — Zunaj ograje, ki ščiti stare korintske razvaline, pa kipi sodobno življenje. Pred vhodom se

nahaja majhen trg, ob katerem je krčma in produkcijska zadruga za pridelovanje rozin. Vinogradniki, napol v moderni obleki, napol v narodni noši, pijejo „gazozo“ in stopajo po opravkih v zadružni pisarno. In življenje gre nevdružno dalje. — Končno nas je predavatelj popeljal onstran korintskega zaliva — pri tem je treba seveda čez 6 km dolgi prekop — in sicer v znameniti korintski Monte-Carlo, kopališče in zdravilišče Lutraki. Noč je že padala na zemljo in v morju zaliva so se odražale girlande nabrežnih luči. Ob izvrstni ribji pečenki in hladnem Samosu ter drugih slasteh moderne Grčije se je končalo to predavanje o stari Heladi.

Br. Jakac nam je v petminutki poročal o svojem obisku R. K. Venezije, podal interesantne vtise o stikih, ki jih je tam navezal ter se tudi dotaknil razstave del božanskega Tintoreta.

Nedavni kongres kirurgov v Ljubljani je bila prva tovrstna prireditev v našem mestu. Br. Lavrič, nam je razložil pomen tega kongresa za naš slovenski kulturni krog. Naši kirurgi so se izkazali ne samo kot organizatorji, marveč so s svojimi predavanji in znanstvenimi izsledki dokazali, da morejo mirne duše stopiti ob stran mednarodnim kirurgom in znanstvenim delavcem na polju svoje medicinske stroke. Obenem je bil s tem podan dokaz, da od te strani Ljubljana razpolaga z vsemi pogoji za ustanovitev popolne medicinske fakultete. — Br. Lavrič je tudi razvil pred nami zasluge slovenskih kirurgov za ostvarjanje naše zdravstvene terminologije, ki gre za tem je dana garancija, da bodo bratje iz drugih predelov države posegali po spisih izpod peresa slovenskih zdravnikov.

Maribor. Prvi meeting tega meseca je bil ves posvečen našemu najlepšemu patriotičnemu prazniku rojstnemu dnevu Nj. Vel. Kralja Petra II. — Na drugem meetingu je predaval brat Kac o svoji poti na Mont Blanc, najvišjo goro Evrope. — Na naslednjem meetingu smo komemorirali smrt prezidenta-Osloboditelja, T. G. Masaryka, častnega guvernera 66. distrikta. — Na zadnjem meetingu septembra je referiral brat Štukelj o veličasni reviji jugoslovanske vojske v Metliki. — Dne 13 t. m. nas je obiskal brat Miša Stanković iz Petrovgrada ter nam izročil v imenu svojega kluba krasen venec iz zlatega banatskega klasja. — Dne 15-IX. je klub korporativno posejil Rotary Klub Graz, i. s. na meetingu, ki se je vršil na prostoru graškega sejma. S tem je klub vrnil številni obisk graških rotarjev na meetingu R. K. Maribor na Mariborskem tednu. Poleg R. K. Graz so obiskali naši bratje ta mesec še R. K. Beograd, Ljubljana, Chelsea-London in Wien.

Niš. Pojava br. Bogoljuba Miloševića izazvala je topao bratski doček u R. K. Niš. Br. Milošević duša R. K. Petrovgrad premešten je sa službom u Niš i kao jedan od retkih i pravih rotara odmah je potražio braću rotare i tu našao srdačan, bratski prijem. — Prema pismu br. guvernera u jugoslovensko-bugarski mali komitet izabrana su ova petorica: Vukašin Antić, dr. Božidar Ristić, Dragi Ristić, dr. Sokolović i Andon Andonović. — Izveštaj br. Bukomirovića o poseti i uspehu Beogradskog sajma primljen je veoma povoljno.

Novi Sad. Na sednici od 24 septembra održao je dr. Vlada Belajčić, past guverner, veoma uspelo predavanje: Uspomene i sećanje na Tomu Masaryka i njegovo delo. Predavanje puno lepih misli i opažanja ostavilo je dubok utisak na svu prisutnu braću, koja su u znak dubokog poštovanja prema velikom pokojniku ustajanjem i usklikom: Slavu mu! odali poštu Presidentu-Oslobodiocu Čehoslovačke republike. — Proslave Chartera u bratskim klubovima Ruse i Pleven čestitane su bratskim čestitkama.

Osijek. Pretsjednik brat dr Uzelac sastavio je i pročitao program rada komponentnih odbora za radnu godinu 1937/38. Brat dr. Pinterović održao je predavanje „O potrebi socijalne diferencijacije u nas“ i „O služenju u advokatskom zvanju“. Sastanak od 16 septembra posvećen je uspomeni velikog T. G. Masaryka. Komemorativni govor održao je pretsjednik dr Uzelac, a tajnik brat Štepanky održao je govor o Masaryku kao idealnom uzoru, kako se u praksi ostvaruju rotarski ciljevi. Prigodom čestitanja bratu Speiseru, koji je dobio na izložbi konjâ u Beogradu četiri prve, tri druge, i jednu treću nagradu iznio je brat dr Brill svoja interesantna opažanja prigodom spomenute izložbe. Za klub A.B.C. skupljeno je među braćom din. 1.500.— a u tjednu blagajnu din. 652.— Brat Janko Schuster, past-pretsjednik proslavio je 40-godišnjicu svoga neprekidnog rada u ovdašnjoj tvornici žigica, gde je stupio kao apsolvant bečke Trgovačke akademije god. 1897, a u kojoj je god. 1917 postao ravnateljem. Ovaj rijetki jubilej čestitao je svečaru u ime cijelog kluba pretsjednik brat dr. Uzelac.

Pančevo. Gost rotar brat Josif Pejha iz R. K. Jagodina-Ćuprija-Paraćin, pozvao je članove da dođu na proslavu čartera njegova kluba, čemu se odazvalo sedmero od braće, pa su zaista i učestvovali svi prijavljeni članovi. — 15 septembra je brat pretsjednik održao predavanje o životu i radu pok. Masaryka, koji je celog svoga dugog i plodnog života radio u rotarskom duhu, služeći nesebično istini i pravdi, svome rodu, ali i celom čovečanstvu i svetskom miru. Poziv bratskog kluba Beograd za održanje međugradskog sastanka na beogradskom sajmištu, prihvaćen je sa radošću. — 22 septembra odlučeno je da se idući sastanak posveti međunarodnom služenju i u tom cilju da se održi bugarsko veče na kome će braća Milić i Kund održati predavanja o Bugarskoj. Brat pretsjednik referisao je o međugradskom sastanku održanom u Beogradu, gde je od našeg kluba učestvovalo trideset dvoje braće i sestara. — Sastanak od 30 septembra održan je kao bugarsko veče u cilju međunarodnog služenja. Pretsjednik brat Mihailović izneo je značaj međunarodnog prijateljstva a napose između naše države i Bugarske, što je od članova popraćeno sa klicanjem, da živi bugarski narod. Za ovim je brat Milić održao predavanje „Kratak pregled geografije Bugarske“, a brat Kund „Narodno gospodarstvo Bugarske“, što su članovi sa velikim interesovanjem popratili. Brat pretsjednik zahvalio se bratu Isailoviću, koji redovno po potrebi publikuje rotarske vesti u svome listu.

Petrovgrad. Sastanci su bili posvećeni drugarstvu i obaveštavanju nerotara o ideologiji rotarstva, u kome cilju je održan, pored pet redovnih sastanaka, još jedan vanredni, u vidu sestrinske večere, u Banji Rusandi (Melenci Banat). Na istome je gospodin Dr Bor. Brusin, banjki lekar, održao vrlo interesantno predavanje, o postanku kao i razvitku banje. Istakao je terapeutsko dejstvo ovog lečilišta, koje iz dana u dan postaje sve značajnije, a koje je namenjeno dobrobiti čovečanstva i jedino ove vrste u Evropi, — te mu predstoji lepa budućnost. — Iz našega kluba prisustvovalo je dvanaestoro braće na međugradskom sastanku u Beogradu na sajmištu. — Brat Miša Stanković je za vreme svoga boravka u Dobrni, posećio R. K. Maribor, pa u cilju što tešnje saradnje, između naša dva udaljena kluba, predao, lep venac ispleten od žitnog klasja sa polja ravnoga Banata. — Odbor za služenje u zvanju sastavio je svoj jednogodišnji plan rada. — Klub je odlučio podupreti akciju ovd. Uprave Dečijeg doma za nabavku postelja, i već sada su skupljena srećstva za 3 postelje. Akcija se nastavlja.

Sarajevo. Pretsjdeavao je br. potpretsjednik Vaso Ristić, koji je toplim riječima komemorirao smrt brata Dr Martinisa, člana R. K. Subotica. Braća su stojeći

saslušala govor br. potpretsjednika i kliknulo Slava pokojnom bratu Dr Martinisu. Predavanje je održao brat Vaso Todorović: Razlozi poskupljenju gorivog drveta. — Na sastanku od 20-IX. Br. prets. Dr Voja Besarović daje dubokog izraza boli nad smrću Pretsjednika-Osloboditelja Čehoslovačke Republike i počasnog guvernera 66. distrikta Tome G. Masaryka. U kratkim, ali markantnim potezima ocrtava njegov rad za oslobođenje bratske Čehoslovačke Republike i njegove napore kroz cijeli život za oslobođenje Jugoslavenskog naroda. Braća su u dubokoj tišini i stojeći saslušala komemorativan govor brata pretsjednika. Naš klub je odlučio da daje našampati izjave saučešća i da se pošalje guverneru 66 distrikta i svim čehoslovačkim klubovima. Iz izvještaja domaćih klubova tajnik spominje referat koji je održan u R. K. Slav. Brod o stanju drvne industrije, koje je našlo kod braće na veliko interesovanje. U vezi s time održao je brat Dr Ulmanski petminutni referat o furnirskom drvetu. Br. pretsjednik referira o beogradskom sajmu i referat o međukomorskoj sjednici Trg. Komore. — Na sastanku od 27-IX. Gost rotar Oskar Riedhof, R. K. Teplice-Šanov je održao predavanje: Ekonomske prilike u Češkoj. Veoma interesantno i stručno iznio je predavač sve komponente koje uvjetuju skakanje i padanje cijena na tržištu u Čehoslovačkoj, koje je opet samo reperkusija općeg ekonomskog stanja na svjetskim tržištima.

Skoplje. U toku meseca septembra članovi svakodnevno rade u raznim sekcijama Odbora za proslavu 25 godišnjice Južne Srbije. U klubu su održali predavanja i referate ova braća: dr Kosta Čehadžić: Utisci iz Slovenačke; Dragutin Vuličević: Utisci iz Debarske banje; Vido Latković: O snabdevanju srednje škole đačkim udžbenicima i Dragomir Erić: Borba za život. Na sastanku od 17 septembra br. pretsjednik Panta Jovanović komemorirao je uspomenu na preminuloga Pretsjednika-Oslobodioca bratske Čehoslovačke Republike, evocirajući njegova dela za Čehoslovake, Jugoslovane, Slovene i čovečanstvo. Jednominutnim ćutanjem i pokličom: Slava mu, odata je pošta preminulom bratu i počasnom pretsedniku čehoslovačkog distrikta. Na sastanku od 24 septembra opisuje br. Alkalaj svoj put do Beča i Graca i daje referat o beogradskom Sajmu.

Slavonski Brod. U mesecu septembru izvršena je organizacija klupskih odbora za prijem i klasifikaciju, te za služenje u klubu. — Održano je nekoliko zanimljivih referata. Tako je brat Adler referisao „O razlozima zbog kojih se drvna industrija i pored dobre konjunktore ne može bolje razviti“, a ing. Krnić „O izložbi konja u Beogradu“, te konačno brat Dr Abramović i Kuner „O granicama industrije i zanatstva“. Dne 20 septembra održana je komemoracija za Pretsjednika-Oslobodioca Čehoslovačke republike T. G. Masaryka. — Klub je potpomogao školovanje jednog talentovanog violiniste sa prilogom od Din. 200.—

Sombor. U Klubu teče intenzivan rad. Brat Ivan Kristoforović održao je predavanje sa temom: „Pšenica i žitarska trgovina“ osvrćući se naročito na ovogodišnji rod i na mogućnosti rada izvozne trgovine. Brat Dr Plaževac Pavle održao je predavanje: „O prekovremenom radu“ sa odnosećom se sudskom praksom. Brat Gerner Jovan izložio je: „Situaciju u trgovini i izvozu drvetom“ te izneo kako su slaba produkcija i veliki izvoz uticali na poskupljenje i nestašicu robe. Brat Miloš Lepadat održao je predavanje: „O autarkiji“, izneo je razvoj trgovinske razmene dobara iz ranijih godina sve do današnjeg dana kao i posledice koje moraju nastati usled veštačkog samosnabdevanja. Br. Isa Popović referisao je „o održavanju i stanju narodnih škola“. Brat Dr Kosta Grgurov: „o radu R. K. Praha“, dok je brat Samko Vujić sa svojim veselim predavanjem služio gajenju drugarstva u klubu. Za mesec

oktobar predviđeno je nekoliko važnih i interesantnih predavanja iz oblasti omladinskog i socialnog života. Paralelno s time Odbori već vrše pripreme da se predaje Chartera Klubu koncem oktobra ili početkom novembra proslavi u rotarskom krugu na što svečaniji način da bi se i ta prilika što više iskoristila za međusobno upoznavanje i gajenja drugarstva braće iz pojedinih klubova. Na sastanku od 14 septembra br. potpredsednik Kosta Grgurov kao predsedavajući biranim rečima se seća zasluga najvećeg Slovena pok. Tome Masaryka te mu braća odaju zadnju poštu ćutanjem. Neka mu je večita slava.

Split. Život u klubu vraća se u normalno stanje, jer se braća već vrtiše sa godišnjih odmora. Predavanja i referate održala su braća: Ing. P. Mardešić: o novom pretsjedniku R. I. Maurice Duperrey, Dr J. Barbieri: o stanju japanskog rotarstva, Ing. P. Mardešić: o najvećem ratnom brodu na svijetu „Hood” prilikom posjete engl. mornarice našem gradu, D. Čorak: o posjeti velikoj međunarodnoj izložbi u Parizu, naročitim osvrtom na naš paviljon, Dr P. Rismondo: o utiscima sa velesajma u Beogradu, te o: Ljekarskom kongresu, Ljubo Katalinić: o posjeti belgijskih turista našem Primorju i o lijepim utiscima koje gosti nose iz naših primorskih krajeva. Prilikom otkrića spomenika na Hvaru našem bivšem uvaženom članu blagopok. Don Dragu Bosiljevcu, naš klub poslao je lovor vijenac. Klub je zastupao brat M. Gattin. Na sastanku od 15-IX. održana je komemoracija blagopokojnom presidentu Tomašu G. Masaryku. Brat pretsjednik ocrtao je lik velikog pokojnika, njegov rad, borbu i zasluge za čehoslovački i naš narod, kao i čovječanstvo uopće.

Stara Kanjiža. Dostojno su ožalena braća Geza Gabor iz R. K. Bačka Topola i dr. Josip Martinis iz R. K. Subotica. — Biranim i lepim rečima komemorirao je br. pretsjednik smrt Presidenta-Oslobodioca Tomaša G. Masarika i počasnog guvernera 66 distrikta R. I. — Rotar Aleksandar Apro istupio je iz kluba a u klub je primljen ing. Geza Kemenj. — Odlučeno je, da se proslava Chartera obavi zajednički sa klubovima Vinkovci i Sombor i to u Somboru meseca oktobra.

Stari Bečej. Data je poslednja počast umrlim rotarima Gaboru i dru Martinisu. — Jedan sastanak održan na salašu br. Šuputa gde je domaćin dočekao i počastio svu braću rotare. — Br. pretsjednik je komemoriso smrt velikog slovenina i brata Tome Masarika. — Povedena je debata o podizanju aerodroma i odlučeno je da se svim silama poradi kod Opštine da se potrebno zemljište što pre odobri.

Subotica. Na komemorativnoj sednici od 1 septembra održao je brat Dr Lipozenčić komemorativno slovo povodom smrti brata dra Martinisa. Isto tako komemorirao je klub uspomenu na Pretsjednika-Oslobodioca Tomaša Masaryka i br. Gabora. — Brat Dr Diamant održao je vrlo zanimivo predavanje pod naslovom Muzički značaj Salzburga, dok se brat Grabovac bavio aktuelnim problemima današnjice u svojem predavanju „Sredozemno More, Italija i Velika Britanija”. — Komponentni odbori završili su program rada, povele se predradnje za našu narednu „Zimsku akciju”, kao i za što intenzivniji rad kluba. — Nakon duljeg odsustva preuzeo je na sastanku od 28 o. m. brat pretsjednik Roth i opet svoju dužnost, toplo pozdravljen od braće.

Sušak. O „Socijalno-medicinskom radu antituberkuloznog dispanzera u Sušaku” održao je predavanje brat Dr Josip Marković. Izložio je razvitak ovog dispanzera i njegovo korisno djelovanje na suzbijanju tuberkuloze. Brat Ing. Zlatko Prikrić održao je predavanje „Tehnički prikaz gradnje hrvatskog kulturnog doma u

Sušaku". Dne 15 septembra održana je komemoracija za predsjednika Oslobodioca Masaryka. Tom prigodom brat prof. Milivoj Mezzorana održao je progodan govor o Masaryku. Sa održane komemoracije poslato je brzojavno saopćenje Rotari Klub Praha s molbom za zastupanje na sahrani. Zapisnik o održanoj komemoraciji poslat je svim češkim klubovima. Raspravljeno je pitanje, da se na jednom sastanku pozovu svi konzuli, radi širenja međunarodnog prijateljstva. Isto tako raspravljeno je pitanje, da se i mjesni novinari pozovu na jdenom sastanku, radi upoznavanja javnosti sa rotarskim pokretom. Raspravljeno je pitanje daljnje ekstenzije kluba, pa su s time u vezi otvorene tri nove klasifikacije. Zaključeno je da se pošalje Dru Ružiću, Banu Savske Banovine, deputacija, da intervenira kod nadležnih vlasti, da se čim prije započne sa gradnjom posebne zgrade za Državnu Trgovačku Akademiju, tim više što je budžetom osigurana svota od Din. 500.000.

Šibenik. Predsednik dr. Rismondo dao je lep referat o svom putu po Italiji. — Presidentu-Oslobodiocu Tomi Masariku odata je dostojna počta.

Varaždin. Rot. Dr Leitner izvještava o životu u stranim klubovima, a nakon toga drži predavanje o crkvenoj arhitekturi Španije. Prikazuje spomenike, slike oltare, umjetnine, tornjeve itd. — sve popraćeno projekcijama mnogobrojnih fotografija. Predsjednik komemorira smrt Dr. Tome G. Masaryka, velikog i neustrašivog borca za Istinu i Pravdu, prvog predsjednika i Oslobodioca bratskog Čehoslovačkog naroda, velikog Slovena i apostola demokracije. Poziva prisutne, da odadu počast i poklone se besmrtnom duhu T. Masaryka. Svi prisutni ustaju i uz žalosni poklik „Slava Mu!“ ostaju tako 1 min. u šutnji. — Rotar Ing. C. Ostoić drži predavanje o svojim utiscima na putu u inozemstvo. Opisuje gradove, način života tamošnjih ljudi, tumači razne slike crkava, spomenika, palača, muzeja, parkova itd. Münchena, Kölna, Bruxellesa, Pariza. Naročito se zadržava na opisivanju lučkih uređaja Belgijske svjetske luke Antwerpen i Francuske Le Havre.

Živopisno prikazuje uspon zupčastom željeznicom u Švicarskoj i Visp-Zermatt-Gornegrat i opisuje masiv Matterhorn sa njegovim glečerima i vječnim snijegom. Rotar Ing. Petrak drži predavanje o sanitarnim i vodovodnim uređajima grada Praga, koje je obišao. Nadalje opisuje uređaj krematorija, postupak kod spaljivanja i sahranjivanje mrtvaca, i referiše o ostalim postrojenjima, velikog groblja grada Beča. Zadržava se na opisivanju zračne luke Frankfurta i izložbe „Schaffendes Volk“ u Düsseldorfu. Braća rotari srdačno su se zahvalili svima predavačima.

Velika Kikinda. Sednice od 1 i 8 septembra protekle su u znaku drugarstva. Veliki broj članova je još na osustvu i bolovanju. 15 septembra održana je komemorativna sednica povodom smrti T. Masarika. Predsednik Dr. Sindik izneo je njegov veliki značaj, a braća su ustajanjem i jednomnutnim ćutanjem odali poslednju počast velikom sinu češkoslovenskog naroda. — Sa sednicom od 22 septembra započinje rad u klubu. Posle svestrane diskusije primljen je predlog br. Dr. Sindika da R. K. povede akciju za osnivanje niže poljoprivredne škole u Vel. Kikindi. — Na sednici od 29 septembra skoro sva su braća na okupu. Veče je bilo ispunjeno iznošenjem utisaka koje su članovi na letnjem odmoru prikupili, kao i živim razgovorima o aktuelnim temama. Zatim je pretresen plan o humanoj akciji koju bi R. K. ove zime u Vel. Kikindi sproveo.

Vinkovci. Umrli br. Martinis R. K. Subotica je dostojno ožaljen. — Brat Divić daje referat o svom putu i poseti klubova u Grenoblu, Parizu i Ljubljani. — Odlučeno je da se Charter-proslava održi u mesecu novembru. — Predsednik Matica komemoriše smrt velikog Masarika. — Br. Basler održao je predavanje o Vodnom za-

drugarstvu s obzirom na Bid-bosutsku vodnu zadrugu. — Petru Toškovu studentu Drž. muz. akademije u Zagrebu dodeljena je pomoć od 300 dinara.

Vršac. Br. Hübsch kao hirurg održao je predavanje o lečenju dustabanlije, a br. Kron o rentabilitetu gradske električne centrale. — Potpretsednik br. dr. Bikar komemoriše smrt Tomaša Masarika i iznosi sve njegove zasluge za Slovene uopšte kao i za Jugoslovane. — Brat Milan Đurić drži predavanje: o Upotrebi životinjskog mesa i proizvoda za ljudsku ishranu.

Vukovar. Br. Depolo izneo je podatke prosvetne politike sreza i grada Vukovara. — Potpretsednik Đurski vrlo lepim i probranim rečima komemorirao je smrt velikog slovenina i osvedočenog prijatelja našeg naroda Presidenta-Oslobodioca Tome G. Masarika. — Br. pretsednik Maksimović vrativši se s puta po Sloveniji i Italiji dao je uspeli izveštaj a završio je rečima: Svuda je lijepo, ali je kod kuće najlepše, — što je na braću ostavilo neizbrisivi utisak. — Br. Steiner održao je veoma informativno predavanje o uzrocima poskupljenja gorivnog materiala.

Zagreb. Brat dr. Miljenko Marković održao je kratak referat o drugom kongresu Saveza štedionica Kraljevine Jugoslavije i o godišnjoj skupštini Saveza Slavonskih štedionica uz sudjelovanje pretsednika štedionica iz Poljske i Čehoslovačke. U svom referatu osvrnuo se brat dr. Marković naročito na zakon o samuopravnim štedionicama i na rezoluciju kongresa u tom pogledu. Na referat nadovezala se vrlo živahna diskusija. Dva važna događaja bilježi sastanak od 20 septembra: Zvanični posjet rotara Stevan K. Pavlovića, guvernera 77. distrikta i posjet rot. dra Lester B. Struthers-a, evropskog sekretara Rotary International. Na tom sastanku odao je klub i poštu Pretsjedniku-Oslobodiocu i počasnom guverneru 66. distrikta dru. Tomašu G. Masaryku. Komemorativnom govoru brata pretsjednika dra. Stj. Mlinarića slijedilo je vanredno lijepo predavanje brata dra Miljenka Markovića o životu i radu tog velikog čovjeka, koje je predavanje završio slijedećim riječima: „Zadnje riječi posvećene uspomeni T. G. Masaryka upućujem njemu kao braću rotaru. Nitko nije dublje ponikao u prave ciljeve i duh rotarstva kao on, nitko nije tako služio tim ciljevima kao on. I tu nam on ima biti primjerom, kako se služi zajednici i čovječanstvu!” — Održana su još dva vrlo interesantna referata i to brata ing. Vladimira Zepića o „Rotarstvu u Francuskoj” i gosta rotara Raymonda Warniera o „Rotarstvu u Portugalu”. — Sjednica je imala svečani karakter, pošto je izvršeno primanje u članstvo trojice članova: dra. Teodora Peičića, ing., Fedora Jamnickog i Rudolfa Kneževića. Novoprimitljeni član rot. Rudolf Knežević održao je zalim interesantno predavanje o tvornici aluminijske u Lozovcu.

Zemun. Klub je održao četiri redovna sastanka i jedan međugradski sastanak sa R. K. Beograd, Novi Sad i Pančevo na dan 20 septembra t. g. na beogradskom sajmuštu. Brat Rudolf Andrejko održao je predavanje o zakonu o udruženjima, zborovima i dogovorima, a brat Todor Mahin o časopisu „Ruski arhiv” čiji je poslednji broj posvećen velikom pesniku Aleksandru Puškinu. Sem ovih održao je brat Ivan Kon referat iz zvanja o Trgovačkoj Akademiji kao stručne škole. Na sastanku od 16 septembra br. Sokolović biranim rečima komemoriše uspomenu na preminulog Pretsednika-Oslobodioca Čehoslovačke Republike Tomaša Masarika. Sa uzvikom: Slava mu! završen je ovaj govor.

77 DISTRIKT R. I.

PRISUSTVOVANJE NA KLUPSKIM SASTANCIMA

IZVEŠTAJ ZA MESEC SEPTEMBAR 1937 GOD.

Redni broj	IME KLUBA	Broj članova konc. meseca	Broj održ. sastanaka	Prosečni broj članova	Prosečni broj prisutnih čla- nova	Prosečni me- sečni postotak	Sastanci sa 100 ⁰ / ₀ prisutnih	Primebde
1	Bačka Topola	16	4	16	14.75	92.19		
2	Banja Luka	15	4	15	8.50	56.66		
3	Beograd	50	5	50	31.33	62.70		
4	Bitolj	21	5	21.4	14.60	67.96		
5	Čuprija-Jagodina-Paraćin	21	4	22.5	13.75	61.33		
6	Dubrovnik	18	5	18.4	12.80	69.64		
7	Karlovac	22	5	22	17.00	78.90		
8	Leskovac	21	5	21	15.00	71.42		
9	Ljubljana	41	4	41	33.00	80.49		
10	Maribor	41	4	41	32.75	79.87		
11	Niš	21	5	21	13.60	64.76		
12	Novi Sad	36	4	36	22.50	62.50		
13	Osijek	31	5	31	23.80	76.77		
14	Pančevo	29	5	29	26.20	90.34		
15	Petrovgrad	22	5	22	18.40	83.62		
16	Sarajevo	25	5	25	13.67	54.66		
17	Skoplje	29	4	29	17.75	61.62		
18	Slavonski Brod	18	4	18	15.75	87.50		
19	Sombor	17	4	17	13.25	79.41		
20	Split	19	5	19	12.80	67.36		
21	Stara Kanjiža	24	5	23.6	14.80	62.71		
22	Stari Bečej	18	5	18	14.40	79.99		
23	Subotica	30	5	30	20.00	66.67		
24	Sušak	30	4	30	23.00	76.66		
25	Šibenik	18	5	18	9.40	52.26		
26	Varaždin	22	4	22	19.00	86.36		
27	Velika Kikinda	16	5	16	11.00	68.75		
28	Vinkovci	16	4	16	13.00	81.25		
29	Vršac	20	4	20	14.00	70.00		
30	Vukovar	16	4	16	13.00	81.25	1	
31	Zagreb	52	5	52	33.33	64.10		
32	Zemun	25	4	25	18.00	72.00		
	UKUPNO	800	137	801.9	574.13	2311.30	1	
	PROSEČNO	25	4.28	25.06	17.94	72.23		

NAPOMENA:

Broj klubova koji nisu poslali izveštaj: 0
 Broj klubova koji imaju frekvenciju 70% ili više: 17

PORAST BROJA ROTARY KLUBOVA U EVROPI, SEVERNOJ AFRICI I MALOJ AZIJI

Od 1 jula 1927 do 30 juna 1937 godine

	Broj rotary klubova na dan 1 jula										
	1927	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937
Engleska	229	250	278	295	311	320	331				
Škotska	15	18	19	20	20	20	21				
Severna Irska	2	2	2	2	2	2	2	390	402	419	439
Irska (Nezavisna država)	2	3	3	3	3	3	2				
Vels	9	13	15	15	16	17	18				
Španija	13	14	15	17	18	19	22	26	28	28	27
Francuska	12	18	25	29	35	38	47	52	60	64	73
Norveška	5	5	5	6	8	9	9	13	14	16	19
Danska	3	4	7	12	16	17	21	25	27	30	31
Holandija	6	8	12	15	17	20	24	24	24	25	28
Belgija	7	8	11	11	11	11	10	11	12	14	17
Italija	17	17	20	22	25	26	26	28	31	31	32
Švajcarska	10	16	18	20	20	20	21	23	23	23	23
Austrija	3	6	7	9	10	10	11	11	11	11	11
Čehoslovačka	7	11	23	26	28	29	33	34	39	42	46
Portugalija	1	1	1	1	1	2	2	4	4	4	4
Madjarska	1	2	4	4	7	7	10	12	12	12	12
Švedska	1	3	5	6	7	9	11	14	24	29	31
Finska	1	1	2	2	3	3	4	5	5	6	6
Nemačka		3	7	15	23	31	36	37	39	40	42
Grčka			1	1	1	1	1	1	2	2	3
Egipat			1	2	2	2	2	3	3	3	3
Palestina			1	1	1	1	2	2	3	3	3
Jugoslavija			2	5	12	13	15	18	19	24	31
Rumunija			2	2	4	4	5	7	7	9	9
Luksenburg				1	1	1	1	1	1	1	1
Algir				2	2	2	3	3	3	3	3
Maroko (francuska zona)				1	1	1	2	2	2	2	2
Estonija					1	1	1	2	2	2	2
Poljska					1	1	1	4	6	8	8
Sar (posle 1934 urač. u Nemač.)					1	1	1	1	—	—	—
Danzig						1	1	1	1	1	1
Sirija						1	1	1	1	1	1
Maroco (medjunarodna zona)							1	1	1	1	1
Letonija							1	1	1	1	1
Maroco (španska zona)							1	1	1	1	1
Bugarska							1	1	1	2	5
Litvanija								1	1	1	1
Island								1	1	1	1
Tunis									1	1	1
Monako										1	1
Svega	344	403	486	545	608	643	701	759	811	861	920
Broj klubova u oblasti Evropskog kontinentalnog sekretarijata	87	117	169	210	256	281	327	369	409	442	481

GDE SE SASTAJU I GDE OTSEDAJU ROTARI?

<p>BAČKA TOPOLA KAFANA BAKAJI</p> <p>(utorak, 20 h)</p>	<p>MORAVA - ČUPRIJA KANTINA ŠEĆERANE</p> <p>(petak, 20 h)</p>
<p>BANJA LUKA HOTEL PALACE</p> <p>(petak, 20 h) topla i hladna tekuća voda, centralno grejanje, kafana</p>	<p>NIŠ HOTEL ORIENT</p> <p>(sreda, 20 h)</p>
<p>BEOGRAD HOTEL SRPSKI KRALJ</p> <p>(poned. 20 h) topla tekuća voda, centr. gre- janje, vodeći hotel u Beogradu</p>	<p>NOVI SAD TRGOVAČKI DOM</p> <p>(petak, 20 h)</p>
<p>BITOLJ HOTEL JEVTIĆ</p> <p>(sreda, 20 h) vodeći hotel u Bitolju, tekuća voda u sobama, garaža</p>	<p>OSIJEK GRAND HOTEL</p> <p>(četvrtak, 20 h)</p>
<p>DUBROVNIK GRAND HOTEL IMPERIAL</p> <p>(četvrtak, 20 h) vodeći hotel u Dubrovniku</p>	<p>PANČEVO PIVARA WEIFERT</p> <p>(sreda, 20 h)</p>
<p>KARLOVAC VELIKA KAVANA</p> <p>(ponedeljak, 20 h)</p>	<p>PETROVGRAD HOTEL VOJVODINA</p> <p>(sreda, 20 h)</p>
<p>LESKOVAC HOTEL KOSTIĆ</p> <p>(četvrtak, 20 h) tekuća voda u sobama</p>	<p>SARAJEVO HOTEL EVROPA</p> <p>(poned. 20 h) topla i hladna tekuća voda, centralno grejanje, garaža itd.</p>
<p>LJUBLJANA GRAND HOTEL UNION</p> <p>(sreda 20 h) topla i hladna tek. voda, centr. grej., vodeći hotel u Ljubljani</p>	<p>SKOPLJE HOTEL BRISTOL</p> <p>(petak, 20 h) topla i hladna tekuća voda, centr. grejanje, garaža itd.</p>
<p>MARIBOR VELIKA KAVARNA</p> <p>(pon., 19.30 h) Café-Restaurant-Bar</p>	<p>SLAVONSKI BROD HOTEL CENTRAL</p> <p>(poned. 20 h)</p>

SOMBOR TRGOVAČKI DOM (utorak, 20 h)	VARAŽDIN GRAND HOTEL NOVAK pionir hotel svih staleža (petak, 20 h)
SPLIT HOTEL CENTRAL topla i hladna tekuća voda: kafana itd. (sreda, 20.30 h)	VELIKA KIKINDA HOTEL NATIONAL (sreda, 20 h)
STARA KANJIŽA KAVANA BAGI (četvrtak, 20 h)	VINKOVCI HOTEL LERNER (utorak, 20 h)
STARI BEČEJ HOTEL IMPERIAL tekuća voda, centralno grejanje, garaža (četvrtak, 20 h)	VRŠAC HOTEL SRBIJA (utorak, 20 h)
SUBOTICA HOTEL SRPSKI KRALJ topla i hladna tekuća voda, centr. grejanje, garaža itd. (sreda, 20 h)	VUKOVAR GRAND HOTEL (ponedeljak, 20 h)
SUŠAK PARK HOTEL (sreda, 20 h)	ZEMUN HOTEL CENTRAL topla i hladna tekuća voda, centralno grejanje, garaža itd. (četvrtak, 20 h)
ŠIBENIK GRAND HOTEL KRKA tekuća voda, centr. grejanje, garaža itd. (četv. 20.30 h)	ZAGREB GRAND HOTEL ESPLANADE vodeći hotel u Zagrebu (poned. 20 h)

ОСНОВАНА 1910 ГОДИНЕ

ФРАНЦУСКО - СРПСКА БАНКА А. Д.

Седиште
 ЛОНДОН

Централна Дирекција
 БЕОГРАД

Седиште
 ПАРИЗ

Филијале:

Скопље, Битољ, Ниш,
 Косовска Митровица

СКЛАДИШТЕ У БЕОГРАДУ И СКОПЉУ.

Врши све банкарске операције.

Овлашћена банка за девизно валутне послове,

Кореспонденти у свим земљама.

Заштитите своју имовину од провале, крађе и пожара!

Јадранско - подунавска банка

Београд, Карља Милана ул. 11

изнајмљује по врло повољним условима

СЕФОВЕ (ЧЕЛИЧНЕ КАСЕ)

у разним величинама.

Модерно уређени сефови су смештени и челичном трезору, у сутерену банчине палате и веома су погодни за осигуран смештај хартија од вредности, важних докумената, накита и других драгоцености.

Нарочите кабине за рад омогућавају закупцу, да се служи са сефом несметано и у потпуној дискрецији.

★

За услове и информације обратити се на:

**Одељење сефова
Јадранско-подунавске банке.**

STAKLARSKO-PORCULANSKA TRGOVINA

PERO STANIŠIĆ I DRUG

Telefon Int. 24-50 **SARAJEVO** Kralja Petra I ul. 4

Ima vrlo veliki izbor staklarske i porculanske robe kao servisa za ručavanje, belu i crnu kafu, za pivo, vino i rakiju. — Kuhinjskog posuđa. — Pribora za jelo u alpski, hromu i rostfajru te stakla za prozore na veliko i na malo uz najnižu dnevnu cenu.

Varaždinska industrija svile d. d. **VARAŽDIN**

PROIZVADA : krepdešine krepstatene, žoržete modne svilene štofove za postavu, marame od naravne i umjetne svile. Kupujemo domaće „VIS“ proizvode: Dobiva se u svim boljim radnjama.

ШТЕДИОНИЦА ДУНАВСКЕ БАНОВИНЕ

НОВИ САД, Трифковићев трг 3/1.

Телеграми: „Банштедионица“ • Телефон број: 32-42
Филијале: Сомбор, Смедерево, Крагујевац и Петровград

Основни капитал	Д.	10,000.000 —
Резерве	„	7,468.773.—
Улози	„	69,024.455.—

Врши све штедионичко-банкарске послове НАЈКУЛАНТНИЈЕ

Одобрава кредите — Есконтује менице и
баранте — Ломбардује све државне папире
— Извршује исплате и наплате за сва места
ту- и иноземства — Преузима улоге на
књижице и текуће рачуне — Финансира
земљорадничке произвођачке задруге —

Продаје Буковичку минералну воду „Књаз Милош“ која је најбоља и најку-
снија, а обзиром на своју лековитост и најјефтинија минерална вода у нашој Земљи.

YUGOSLAVIA EXPRESS AGENCY LTD.,

Steamship, Passenger and Forwarding Agents, (Telegr. "YUGEA"

DUBROVNIK 2.

Head Office

London S. W. 1. 25, Cockspur Street

Incorporating Yugoslav Travel Bureau

OFFICIAL TOURIST OFFICE FOR YUGOSLAVIA IN GREAT BRITAIN

ESCORTED AND INDEPENDENT TOURS.

SPECIAL FACILITIES FOR HOTEL RESERVATIONS TOURS-SIGHTSEEING

All tickets issued in London in advance for through journeys from England, The Yugoslav State Railways, Local and other Steamship Companies. Independent inclusive Travel etc.

Branch Offices: Belgrade, Zagreb, Sušak, Ljubljana, Sarajevo, Split, Fiume.

**GOODS CARRIED FROM & TO UNITED KINGDOM
AT REASONABLE THROUGH RATES.**

GENERAL AGENTS FOR:

Anglo-Saxon Petroleum Co. Ltd., Cunard Line, Anchor Donaldson Line, Blue Star Line, Cunard White Star Ltd., Orient Line, American Line, White Star Dominion Line, Ellerman & Papayanm Lines Ltd., Ellerman s Wilson Line Ltd., America Levant Line Ltd., Imperial Airways Ltd., Automobile Association.

Dobre cipele dobar uspjeh

29

2402-61000
Najlakše, najtrajnije i najpodesnije cipele za
gimnastiku i šport. Vel. 35-42 Din 35.-

59

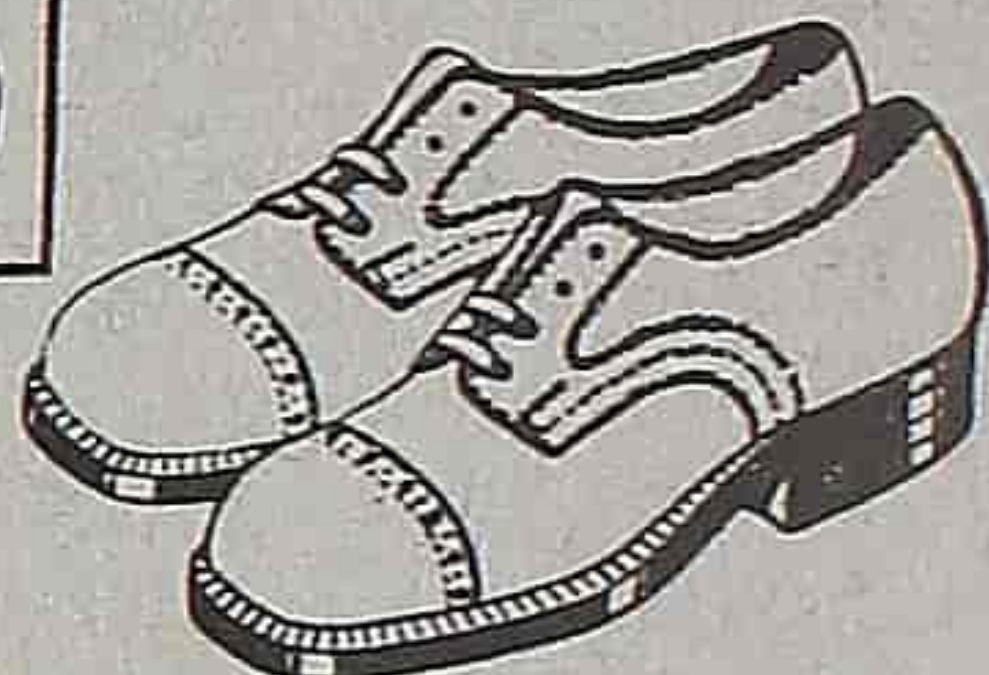
5842-06
Za svečane prilike najbolja obuća za djecu
od finog laka sa kožnim djonom i gumenom
petlom.

59

6692-64828
Dječje cipelice od najfinijeg laka sa čvrstim
kožnim djonom i lijepim ukrasom na vezi-
vanju.

69

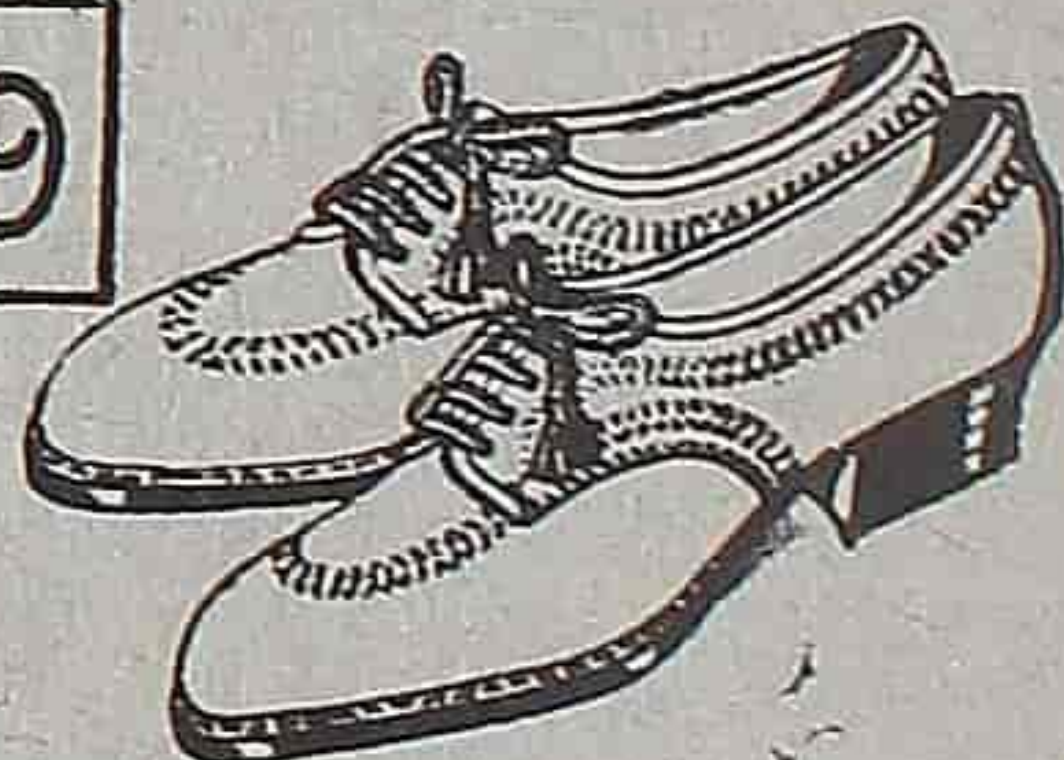
6622-44722
Vrlo omiljena i najviše tražena dječja cipela
od finog teledjeg boksa sa čvrstim kožnim
djonom.

69

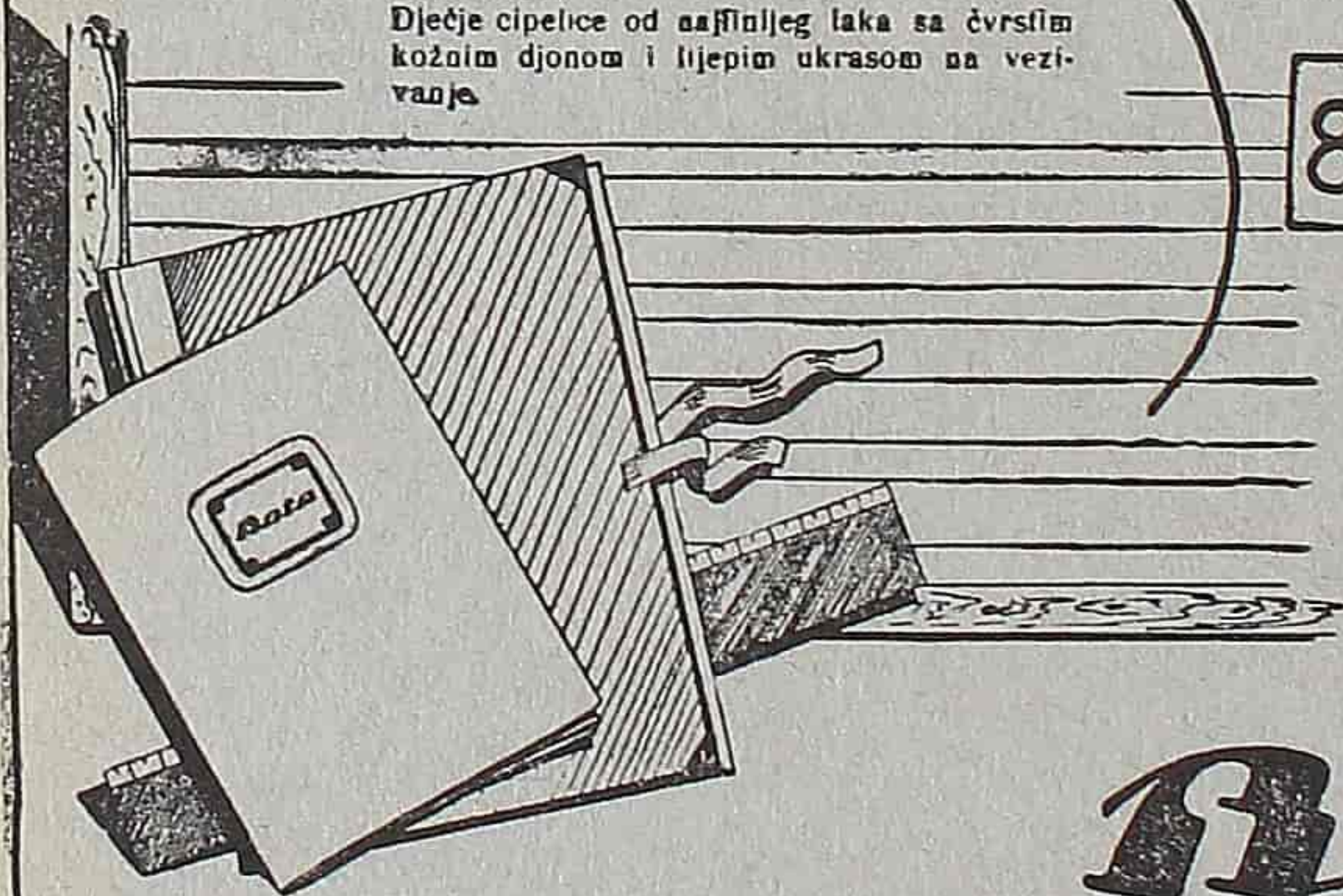

4975-46597
Najprikladnije dječja cipele od kože, sa
špagu preko rista.

89

4624-43
Vrlo lijepe cipele od najfinijeg boksa, s na-
novijim ukrasom i izdržljivim kožnim djonom
za naše mlade gimnazijalke.

Rata